

SPRAWOZDANIE

Z WIZYTACJI ZAKŁADU KARNEGO W C. (...)

obejmującej całokształt zagadnień określonych w § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 sierpnia 2003 r. w sprawie sposobu, zakresu i trybu sprawowania nadzoru penitencyjnego (Dz. U. Nr 152, poz. 1496)

Wizytację przeprowadził w dniach 24 - 31 października 2007 r. R. P. Kierownik Sekcji Penitencjarnej Sądu Okręgowego w Łomży

Ł., dnia 15 listopada 2007 r.?

Zakres wizytacji

I. Charakterystyka jednostki penitencjarnej. str. 5

II. Ocena sposobu wykonania zaleceń związanych z

poprzednimi wizytacjami. str. 6

III. Zagadnienia wynikające z w § 2 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 sierpnia 2003 r. w sprawie sposobu, zakresu

i trybu sprawowania nadzoru penitencyjnego (Dz. U. 2003 Nr 152, poz. 1496), a w szczególności :

1) legalność wykonawcza orzeczonej kary, legalności osadzenia i przebywania skazanych w zakładach karnych oraz ich zwalniania z tych zakładów; str. 9

2) wykonywania zadań penitencyjnych i działalności resocjalizacyjnej zakładu karnego oraz przebiegu procesu resocjalizacji skazanych, zwłaszcza przestrzegania praw i obowiązków skazanych oraz zasadności i skuteczności stosowanych metod i środków oddziaływania penitencyjnego, prawidłowości i terminowości dokonywania okresowych ocen postępów w resocjalizacji i opiniowania skazanych; str. 13

3) działalności zakładu karnego w zakresie rozpoznawania osobowości skazanych, zwłaszcza przeprowadzania badań psychologicznych i psychiatrycznych oraz gromadzenia informacji dotyczących osoby skazanego; str. 18

4) kwalifikowania skazanych do właściwych systemów wykonywania kary, ustalania indywidualnych programów oddziaływania oraz sposobu ich realizacji; kwalifikowania skazanych jako niebezpiecznych; prawidłowości zaliczenia skazanych do odpowiednich grup i podgrup klasyfikacyjnych, kierowania do właściwych zakładów karnych, rozmieszczania wewnątrz tych zakładów, jak również dokonywania zmian w tym zakresie; str. 19

5) różnicowania sposobu i warunków wykonywania kary pozbawienia wolności, kary aresztu i kary aresztu wojskowego; str. 21

6) ustalonego w zakładzie karnym porządku i dyscypliny; str. 22

7) wykorzystywania pracy jako środka oddziaływania penitencyjnego, przestrzegania przepisów dotyczących czasu, bezpieczeństwa i higieny pracy, kierowania w pierwszej kolejności do odpłatnego zatrudnienia zobowiązanych do świadczeń alimentacyjnych, a także skazanych mających szczególnie trudną sytuację materialną, osobistą lub rodzinną oraz prawidłowości ustalania należności za pracę; str. 23?

8) kierowania skazanych do nauczania ogólnego i zawodowego, jak również przestrzegania ustalonych zasad szkolenia i samokształcenia; str. 26

- 9) organizowania czasu wolnego skazanych, zwłaszcza organizowania zajęć kulturalno - oświatowych, zajęć wychowania fizycznego i sportowego, oraz pobudzenia aktywności społecznej skazanych; str. 27
- 10) prawidłowości przyznawania nagród, ulg i zezwoleń na czasowe opuszczenie zakładu karnego oraz wymierzania kar dyscyplinarnych i wykorzystywania ich jako środka oddziaływania penitencjarnego; str. 29
- 11) współdziałania ze społeczeństwem, zwłaszcza z zakładami pracy zatrudniającymi skazanych, placówkami oświatowo - wychowawczymi i rodzinami skazanych oraz pozyskiwania ich do udziału w procesie wychowawczym; str. 30
- 12) przestrzegania praw skazanych w zakresie korzystania z praktyk i posług religijnych, uczestniczenia w prowadzonym nauczaniu religii i udziału w działalności charytatywnej i społecznej kościoła lub innego związku wyznaniowego str. 31
- 13) warunków bytowych skazanych, stanu opieki medycznej i stanu sanitarnego; str. 32
- 14) prawidłowości i terminowości załatwiania prośb, skarg i wniosków skazanych; str. 37
- 15) kolejności wykonywania orzeczeń, jak również prawidłowości zawiadamiania o przystąpieniu do wykonania orzeczenia lub o braku możliwości przystąpienia do jego wykonywania oraz przesyłania obliczenia kary; prawidłowości i terminowości realizacji świadczeń alimentacyjnych oraz innych należności stwierdzonych tytułem wykonawczym; str. 40
- 16) przestrzegania przepisów o bezpieczeństwie w zakładzie karnym, w tym przepisów dotyczących użycia broni, siły fizycznej i środków przymusu bezpośredniego; prawidłowości postępowania administracji zakładu karnego w razie ujawnienia popełnienia przestępstwa, a także w wypadkach buntów, samouszkodzeń i zgonów; str. 41
- 17) zakresu, terminowości i trafności podejmowanych czynności mających na celu przygotowanie skazanego do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; udzielania pomocy postpenitencjarnej, zwłaszcza w zakresie uzyskania przez skazanego dokumentów tożsamości, znalezienia pracy i zakwaterowania po zwolnieniu z zakładu karnego, a także pomocy w ustaleniu niezdolności do pracy i prawa do renty z tytułu tej niezdolności. str. 44

IV Zalecenia powizytacyjne str.48

Z uwagi na specyfikę Zakładu Karnego w C. niektóre z punktów wyszczególnionych w ww. rozporządzeniu omówiono łącznie.

I. Ogólna charakterystyka jednostki

Zakład Karny w C. został formalnie powołany do życia Zarządzeniem Ministra Sprawiedliwości w wykazie jednostek penitencjarnych i ich przeznaczeniu z dnia 20 czerwca 2001 r. Jest nadal jednostką penitencjarną w rozbudowie. Pierwszy transport skazanych zgodnie z decyzją Dyrektora Okręgowego SW przesłano tu w dniu 14 stycznia 2001 r. zasiedlając pawilon IV o pojemności 36 miejsc. W tym czasie był to zakład wyłącznie dla dorosłych mężczyzn odbywających karę po raz pierwszy. Od 1 marca 2003 r. rozpoczął funkcjonowanie pawilon III o pojemności 141 miejsc. W pawilonie IV umieszczono skazanych młodocianych. Następnie w 19 kwietnia 2005 roku uruchomiono kolejny pawilon mieszkalny (pawilon II), gdzie przenieśliśmy osadzonych młodocianych odbywających karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym typu półotwartego oraz umieszczono skazanych odbywających karę po raz pierwszy w zakładzie karnym typu półotwartego (pojemność 207 miejsc), gdzie przebywa około 250 skazanych. W dniu 1 maja 2006 roku oddano do użytku kolejny pawilon mieszkalny (pawilon I) z przeznaczeniem na oddział aresztu śledczego oraz dla skazanych odbywających karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym typu zamkniętego (pojemność 177 miejsc), w którym przebywa kolejnych 200 osadzonych.

Aktualnie Zakład Karny w C. jest zakładem typu zamkniętego dla mężczyzn z oddziałami: aresztu śledczego, zakładu typu półotwartego i otwartego dla mężczyzn odbywających karę po raz pierwszy oraz zakładem typu półotwartego dla młodocianych zgodnie z Zarządzeniem Dyrektora Generalnego Służby Więziennej Nr 7/06 z dnia 11 kwietnia 2006r. określającym nowe przeznaczenie dla tej jednostki penitencjarnej. Pojemność dla tego zakładu karnego została ustalona na 560 miejsc. Pojemność obecna wynosi 584 miejsc. W dniu 25 października 2007 r. przebywało tu 737 osadzonych, z czego w pawilonie A - 244 osadzonych, w pawilonie B - 284 osadzonych, w pawilonie D - 172 a w pawilonie E- 37 osadzonych.

Jednostka jest jednak od dłuższego czasu przeludniona. Przekroczenie normy odnotowano po raz pierwszy 17 marca 2002 r. Na dzień dzisiejszy stan zaludnienia w tut. zakładzie karnym wynosi 126%, co oznacza, że 153 osadzonych nie miało zapewnionej normy 3 m kwadratowych określonej w kodeksie karnym wykonawczym.

II. Ocena sposobu wykonywania zadań związanych z poprzednią wizytacją.

Ostatnia wizytacja w Zakładzie Karnym w C. miała miejsce na przełomie października i listopada 2006 roku i była także przeprowadzona przez wizytującego. Wizytacja ta obejmowała całokształt zagadnień określonych w § 2 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 sierpnia 2003 r. w sprawie szczegółowego zakresu sprawowania nadzoru penitencjarnego (Dz. U. Nr 152, poz. 1496).

Wizytacja pozytywnie oceniła funkcjonowanie Zakładu Karnego w C. na wszystkich odcinkach. Jednakże w celu usprawnienia funkcjonowania zakładu zalecono:

- dalsze prowadzenie dokładnych badań osobopoznawczych skazanych odbywających karę pozbawienia wolności, a w szczególności dążenie do dokładnego rozpoznania środowiska osadzonych w celu wyeliminowania zdarzeń i zintensyfikowanie działań w zakresie przekwalifikowania do odpowiednich grup klasyfikacyjnych tych skazanych, którzy swoim zachowaniem i postawą dawać będą do tego podstawy, z wytransportowaniem ich z zakładu włącznie;
- dbanie w dalszym ciągu o systematyczny spadek liczby osadzonych związanych z podkulturą więzienną;
- dążenie do zwiększenia - w miarę możliwości - obsady funkcjonariuszy działu ochrony i zmniejszenia obciążenia funkcjonariuszy, ze zmniejszeniem godzin nadliczbowych;
- dążenie do zmniejszenia w miarę możliwości liczby podopiecznych przypadających na jednego wychowawcę;
- dalsze szkolenie funkcjonariuszy, w szczególności młodej kadry;
- dalsze dążenie do pozyskiwania nowych miejsc pracy, pomimo bardzo dobrych wyników już dotychczas osiągniętych na tym polu.

Stosownie do § 7 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 sierpnia 2003 r. w sprawie szczegółowego zakresu i trybu sprawowania nadzoru penitencjarnego wyznaczono termin do dnia 15 lutego 2007 r. i zobowiązano administrację Zakładu do poinformowania sędziego wizytującego o zakresie i sposobie wykonania zaleceń powizytacyjnych.

Pismem z dnia 29 grudnia 2006 r. nr DP (...) skierowanym do Prezesa Sądu Okręgowego w Łomży Dyrektor Zakładu Karnego w C. mjr. mgr P. K. (1) poinformował o zakresie i sposobie wykonania zaleceń powizytacyjnych. Wskazał w nim, co następuje:

1. Badania osobopoznawcze są nieodłącznym warsztatem pracy pracowników penitencjarnych, a w szczególności wychowawców i psychologów zatrudnionych w Zakładzie Karnym. Corocznie przeprowadzone są szkolenia z w/w tematyki w D. Penitencjarnym, które prowadzi Kierownik D. Prewencji. N. funkcjonariusze podczas egzaminu po pierwszym roku służby egzaminowani są m.in. z zagadnień dotyczących tego zakresu wiedzy niezbędnej w służbie penitencjarnej.

Zachowania skazanych są monitorowane zwłaszcza przez dział ochrony i penitencjarny (zwiększono czujność wśród funkcjonariuszy w bezpośrednim kontakcie ze skazanymi). Zaobserwowane zachowania omawiane są na codziennych odprawach, podczas których następuje wymiana informacji między wszystkimi służbami zakładu na ewentualnych zagrożeniach jednostki oraz sytuacji na oddziałach mieszkalnych, a zwłaszcza stanu nastrojów wśród osadzonych i atmosfery wychowawczej. Skazani, którzy nie spełniają wymogów pobytu w jednostce penitencjarnej typu półotwartego są przekwalifikowani do odpowiedniej grupy klasyfikacyjnej i transportowani do jednostki typu zamkniętego lub wytransportowani z jednostki (młodociani).

2. Zachowania skazanych należących do podkultury więziennej są na bieżąco monitorowane przez odpowiednie służby, zwłaszcza działu ochrony i służby penitencjarnej. Działania te są przede wszystkim ukierunkowane na ograniczenie wpływu podkultury więziennej na skazanych tak, aby przynależność skazanych do grupy skazanych grypsujących miała jedynie charakter deklaracyjny. W tym celu przede wszystkim organizowane są zajęcia k-o, kursowe, sportowe, praca oraz osadzenie w celi mieszkalnej w grupach mieszanych tak, aby skazani należący do grupy grypsujących zmuszeni byli współpracować w realizacji stawianych im zadań ze skazanymi, którzy nie grypsują. Ponadto wszelkie zachowania naganne wypływające z uczestnictwa w podkulturze są niezwłocznie wychwytywane i dezaprobowane: karanie dyscyplinarnie lub nawet skazanych aktywnie uczestniczących w podkulturze kieruje się do odbywania kary pozbawienia wolności do zakładów karnych typu zamkniętego. W grudniu 2006 roku opracowano nowy "Harmonogram przeciwdziałania negatywnym przejawom podkultury przestępczej, powiązanych z nią wypadkom nadzwyczajnym, aktom samoagresji i innym godzącym w bezpieczeństwo i porządek w jednostce oraz informowania o zdarzeniach mogących je wywołać."

3. W miesiącu październiku i listopadzie 2006 roku po kursie przygotowawczym do pracy ze skazanymi skierowano 23 nowych funkcjonariuszy - 21 do działu ochrony oraz psychologa i lekarza. W następnym roku w związku z rozbudową jednostki planowane są kolejne przyjęcia do służby oraz wzmocnienie już istniejącej załogi.

4. Dyrekcja jednostki czyni starania w kierunku wzmocnienia kadry D. Penitencjarnego, poprzez kierowanie pism o wzmocnienie obsady etatowej. Jednak w związku ze znacznym przeludnieniem jednostki sięgającym 130% ilość osadzonych przypadających na 1 wychowawcę jest zmienna i waha się od 50 do 90.

5. (...) młodej kadry odbywają się nie rzadziej niż raz w miesiącu na szkoleniach funkcjonariuszy poszczególnych działów, a ponadto raz w kwartale na szkoleniu ogólnozakładowym przeznaczonym dla wszystkich funkcjonariuszy i pracowników jednostki. Ponadto w zależności od potrzeb (zalecenia pokontrolne, wprowadzenie nowych przepisów, doszkolenie nowopryjętej kadry) szkolenia odbywają się częściej niż wynikałoby to z zatwierdzonego przez Dyrektora jednostki planu szkoleń na dany rok kalendarzowy.

6. Zakład Karny w C. jest jednostką, która ma jeden z najwyższych w kraju wskaźników zatrudnienia skazanych. Poza terenem jednostki w miesiącu listopadzie było zatrudnionych w systemie bez konwojenta 76 skazanych głównie u kontrahentów z regionu. Trwają ciągle poszukiwania nowych miejsc pracy dla skazanych m. in. poprzez ścisłą współpracę z okolicznymi urzędami pracy.

Obecnie przeprowadzona kontrola stwierdziła, że zalecenia te, jak też przesłane w piśmie deklaracje zostały wykonane. Powyższe jest też realizowane w bieżącej działalności Zakładu.

III. Zagadnienia wynikające z w § 2 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 sierpnia 2003 r. w sprawie sposobu, zakresu i trybu sprawowania nadzoru penitencjarnego (Dz. U. 2003 Nr 152, poz. 1496), a w szczególności :

1. Legalność wykonywania orzeczonej kary, legalność osadzania i przebywania skazanych w zakładzie karnym oraz ich zwalniania z zakładu.

W tutejszym zakładzie karnym przebywają skazani, ukarani i tymczasowo aresztowani, którzy doprowadzani są z wolności celem osadzenia jak i trafiają w wyniku przetransportowania z innych jednostek penitencjarnych.

Prawidłowość przyjęcia osób doprowadzonych i zgłaszających się do odbycia kary jak i osób, wobec których zastosowano środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania potwierdzana jest przez kierownika działu ewidencji podpisem na dokumentach stanowiących podstawę prawną osadzenia tj. zgodnie z treścią.

Niemniej jednak przy ponownym przyjęciu dokładnie sprawdzane są dokumenty stanowiące podstawę osadzenia. Powyższe dokonywane jest w oparciu o §24, 25 i 26 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 stycznia 2004 r. w sprawie czynności administracyjnych związanych z wykonywaniem tymczasowego aresztowania oraz kar i środków przymusu skutkujących pozbawieniem wolności oraz dokumentowaniu tych czynności. Ponadto sprawdzany jest nakaz przyjęcia skazanego do jednostki zgodnie z wymogami zawartymi w § 4 wspomnianego rozporządzenia.

Generalnie w poprzednich jednostkach penitencjarnych dokonano już obliczenia kary, nie zwalnia to jednak kierownika działu ewidencji od obowiązku sprawdzenia poprawności obliczenia kary w myśli § 58 ust. 2 rozporządzenia. Stwierdzenie nieprawidłowości skutkuje koniecznością dokonania tej czynności na nowo. Obliczenie kary dokonuje się tu także np. w wypadku wprowadzenia do wykonania kolejnego orzeczenia lub uprawomocnienia się wyroku wobec tymczasowo aresztowanych.

Sprawdzono wyrywkowo następujące akta:

1. P. K. (2), nr identyfikacyjny danych osobowych (...), wyrok Sądu Okręgowego w Ostrołęce z dnia 09.05.2006 r. sygn. akt IIK 107/05, kara 2 lata i 6 miesięcy, początek kary 30.04.07 r. koniec 29.10. 09 r. okres zaliczenia 31.08.05 r. do 01.09.05 r. (na okładce zapisano jeden dzień zaliczenia - a powinno być 2 !) Sprawdzono obliczenie - właściwe 2.

2. Ż. P., PESEL (...), brak nr identyfikacyjnego, a) wyrok Sądu Rejonowego w Łomży z dnia 03.09.2002 r. sygn. akt IIK 348/02, kara 1 rok, początek kary 02.11.07 r. koniec kary 02.11.08 r. b) wyrok Sądu Rejonowego w Łomży z dnia 28.05.07 r. sygn. akt VII K 299/07, kara 6 miesięcy, początek kary 02.11.08 r. koniec kary 02.05.09 r.

3. J. B., nr identyfikacyjny (...), a) wyrok Sądu Rejonowego w Łomży Zamiejscowy Wydział Grodzki w K. uprawomocniony w dniu 23.04.05 r. sygn. akt VIII K 42/02, kara 8 miesięcy, początek kary 15 maja 2007 r. koniec kary 15 01. 2008 r.

b) wyrok Sądu Rejonowego w Łomży uprawomocniony w dniu 20.04.2005 r. sygn. akt II K 120/05, kara 1 rok pozbawienia wolności, początek 15.01.2008 r. koniec 15 stycznia 2009 r.

c) wyrok Sądu Rejonowego w Łomży (...) w K. uprawomocniony 03.03.2006 r. kara 10 miesięcy pozb. wol. początek 15.01.09 r. koniec 15.11. 2009 r.

d) wyrok Sądu Rejonowego w Łomży (...) w K. uprawomocniony w dniu 24.04.2007 r. sygn. akt VIII K 73/07, kara 6 miesięcy pozb. wol. początek 15.11.09 r. koniec 15.05.2010 r.

4. W. M., nr identyfikacyjny (...), a) wyrok Sądu Rejonowego w Łomży, uprawomocniony 09.04.05 r. sygn. akt VII K 154/05, kara 1 roku pozbawienia wolności, początek 09.08.07 r. koniec 09.08.08 r. b) wyrok Sądu Rejonowego w Łomży, uprawomocniony 01.03.07 r. sygn. akt VII K 211/07, kara 15 dni zastępczej k.p.w., początek 09.08.08 r. koniec 24.08.08 r.

5. R. R., nr identyfikacyjny (...), a) Prokuratura Rejonowa w Wysokim Mazowieckiem, Ds. 585/07, areszt tymczasowy do sprawy Sądu Rejonowego w Wysokim Mazowieckiem w sprawie IIK 394/07 od dnia 19.07.2007 r. do 04.09.2007 r. UA 28.09.07, b) wyrok Sądu Okręgowego z dnia 25.06.02 r. (wykonanie wyroku Sądu Rejonowego w Wysokim Mazowieckiem) w sprawie II K 29/02, kara 2 lat pozbawienia wolności, początek kary 04.09.07 r. koniec 04.09.09 r. c) wyrok Sądu Rejonowego w Wysokim Mazowieckiem z dnia 28.09.07 r. kara 1 roku i 4 miesięcy pozbawienia

wolności, początek 04.09.2009 r. koniec 18.11.2010 r. zaliczono w sprawie 47 dni tymczasowego aresztowania od dnia 19.07.2007 r. do 04.09.2007 r.

6. G. S. (1), nr identyfikacyjny (...), wcześniej trzy kary odbyte z prawidłowym obliczeniem, aktualnie wyrok Sądu Rejonowego w Białymstoku z dnia 21.02.07 r. sygn. akt III K 1179/06, kara 1 rok pozbawienia wolności, początek 04.11.07 r. koniec kary 04.11.08 r.

7. Z. M., nr identyfikacyjny (...), wyrok Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia IV K 202/02, kara 6 lat pozbawienia wolności, początek kary 20.06.05 r. koniec kary 28.10.2009 r. okres zaliczenia TA od 01.02.02 r. do 24.09.03 po korekcie do dnia 23.09.03 r. tj. 1 rok i 235 dni (prawidłowo), 11.05.2006 r. skazany udał się na przerwę w karze, po przerwie początek kary 13.11.06 r. koniec 02.05.2010 r. na poczet kary zaliczono okres TA od 01.02.02 do 24.09.03 r. oraz okres od 20.06.05 r. do 11.05.2006 r. tj. 1 rok i 560 dni.

8. W. S., nr identyfikacyjny (...), a) wyrok Sądu Rejonowego w Białej Podlaskiej z dnia 26 sierpnia 2005 r. w sprawie VII K 969/05, kara 1 rok pozbawienia wolności, początek 01.10.07 r. koniec 01.10.08 r. b) wyrok Sądu Rejonowego w Białej Podlaskiej z dnia 26 sierpnia 2005 r. w sprawie VII K 969/05, kara 12 dni zastępczej kary pozbawienia wolności, początek 01.10.08 r. koniec 13.10.08 r.

9. D. B., nr identyfikacyjny (...), Wyrok Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 26 kwietnia 2006 r. sygn. akt III K 244/05, kara 15 lat pozbawienia wolności, z zaliczeniem TA od dnia 14.12.2005 do 26.04. 2006 r. początek kary 14.12.2005 r. koniec 14.12.2020 r. po korekcie początek 25.10.05 r. koniec 25.10.2020 r. gdyż postanowieniem z dnia 8.12.06 r. dokonano w wyroku korekty zaliczenia TA od 25.10. 2005 r. do dnia 26.04.2006 r. z uwagi na pobyt skazanego w areszcie w USA do 13 grudnia 2005 r.

10. C. J., nr identyfikacyjny (...), wyrok Sądu Rejonowego w Wysokim Mazowieckiem z dnia 27.01.2005 r. sygn. akt II K 427/01, kara 2 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności, początek kary 06.09.07 r. koniec kary 06.03.2010 r. W sprawie pojawił się problem zaliczenia okresu aresztu, ale po przeprowadzonych ustaleniach okazało się, że tymczasowe aresztowanie stosowane było w innych sprawach i w niniejszej nie mogło być zaliczane.

Z powyższego wynika, że obliczenia były dokonane prawidłowo. Ponadto sprawdzenie obliczeń dokonanych w poprzedniej jednostce udokumentowane zostało podpisem funkcjonariusza tutejszego zakładu na obwolicie akt, zaś przyjęcie obliczenia kary do wiadomości było potwierdzenie na druku podpisem osadzonych. Z praktyki orzeczniczej wynika, że w razie wątpliwości, co do rozstrzygnięć dotyczących okresów zaliczanych przez sąd na poczet kary administracja Zakładu Karnego zwracała się do sądu, który wydawał orzeczenie w trybie art. 420 § 1 lub 2 kpk, jak również w trybie art. 13 kkw o rozstrzygnięcie wątpliwości, co do wykonania orzeczenia lub zarzutów, co do obliczenia kary.

Czuwanie nad legalnością przebywania osadzonych w zakładzie umożliwia kalendarz zwolnień tymczasowo aresztowanych i skazanych. Każdego dnia przed zakończeniem urzędowania dyrektor kontroluje, czy zostały mu przedłożone dokumenty wszystkich osób podlegających tego dnia zwolnieniu oraz w dniach następnych, jeśli są to dni ustawowo wolne od pracy. Czynność tą potwierdza adnotacją "sprawdziłem" i podpisałem oraz odciskiem stempla na właściwej stronie kalendarza. Niezależnie od powyższego funkcjonują także kalendarze zwolnień prowadzone w oparciu o program komputerowy (...).

Nie budzi uwag również prawidłowość zwolnień z zakładu karnego. W okresie od początku roku 01.01.2007 r. do dnia 25 października 2007 r. zwolniono 693, w tym 254 z uwagi na koniec kary, 265 w związku z udzieleniem im warunkowego przedterminowego zwolnienia, 22 z powodu przerwy w karze, 17 wobec uiszczenia grzywny, 105 w związku z uchyleniem tymczasowego aresztu, 1 w związku z wstrzymaniem wykonania kary, 5 w związku z kasacją wyroku oraz 1 w związku z zawieszeniem postępowania wykonawczego. Ponadto wytransportowanych zostało 392 osadzonych do innych jednostek, przy czym 24 to tymczasowo aresztowani. Z przebadanych losowo akt kilku osób zwolnionych wynika, że we wszystkich aktach na dokumencie obliczenie kary w odpowiedniej rubryce wpisano datę i powód zwolnienia oraz znajdują się tam potwierdzenia legalności zwolnienia wystawione przez kierownika

działu ewidencji i dyrektora zakładu karnego. Na obwolicie akt części A także umieszczono adnotację o zwolnieniu osadzonego ze wskazaniem daty i powodu, jak również miejsca, do którego udał się po zwolnieniu opatrzoną także podpisami kierownika działu ewidencji i dyrektora zakładu z datą i odciskiem stempla. We wszystkich wypadkach porównano daty zwolnienia z datą otrzymania dokumentów i były one zgodne.

W przypadku udzielenia przerwy, zwalniany jest pouczone o tym, kiedy i do jakiej jednostki ma zgłosić się do dalszego odbywania kary i przyjęcie do wiadomości tej informacji

podpisuje datą i czytelnym podpisem. Akta takich osób przesyłane są tymże właściwym jednostkom penitencjarnym.

2. Wykonywanie zadań penitencjarnych i działalność resocjalizacyjna zakładu karnego oraz przebieg procesu resocjalizacji skazanych, zwłaszcza przestrzegania praw i obowiązków skazanych oraz zasadności i skuteczności stosowanych metod i środków oddziaływania penitencjarnego, prawidłowości i terminowości dokonywania okresowych ocen postępów w resocjalizacji i opiniowania skazanych.

Stosownie do § 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 sierpnia 2003 r. w sprawie sposobów prowadzenia oddziaływań penitencjarnych w zakładach karnych i aresztach śledczych za prowadzenie oddziaływań penitencjarnych odpowiada Dyrektor, natomiast za koordynację tych oddziaływań odpowiedzialni są funkcjonariusze działu penitencjarnego wraz z dwoma Z-cami Dyrektora. Obsadę działu penitencjarnego stanowi 23 funkcjonariuszy służby więziennej. Dziewiętnastu wychowawców, 3 psychologów i kierownik działu. Legitymują się oni wyższym wykształceniem magisterskim. Dyrektor bezpośrednio nadzorujący dział penitencjarny ma wykształcenie pedagogiczne i 15 - to letni staż pracy w służbie, a swoją wiedzę fachową poszerzył jeszcze na (...) Studium (...) w P.. W tutęjszym zakładzie jest wychowawca zajmujący się wyłącznie sprawami kulturalno - oświatowymi, oraz wychowawczyni zajmująca się pomocą postpenitencjarną i wychowawca ds. biblioteki. Jeden wychowawca zajmuje się tylko prowadzeniem zajęć sportowych. W związku z krótkim okresem funkcjonowania Zakładu Karnego w C. funkcjonariusze (poza kierownikiem, który legitymuje się 11 - letnim stażem w SW i który ukończył (...) Studium (...) na Uniwersytecie (...)) mają stosunkowo niedługi okres pełnienia służby: od kilku miesięcy do 4,5 lat.

Obsada kadrowa w pionie penitencjarnym jest młoda. Obrazuje to stosunek liczby przebywających w jednostce skazanych do ilości zatrudnionych wychowawców. Na jednego wychowawcę przypada od 50 do 90 skazanych. Mimo tego oraz utrzymującego się od dłuższego czasu przeludnienia osadzonych i dużej rotacji, praca penitencjarna jest prowadzona na dobrym poziomie. Także pozytywnie należy ocenić jej efekt.

Ponieważ prowadzone w zakładach karnych oddziaływania na skazanych mające na celu osiągnięcie celów kary pozbawienia wolności, muszą - stosownie do art. 67 § 3 kkw odbywać się przy poszanowaniu ich praw i wymaganiu wypełniania przez nich obowiązków, oczywista jest konieczność zapoznania skazanych z tymi prawami i obowiązkami. W Zakładzie Karnym w C. skazani i tymczasowo aresztowani są informowani o prawach im przysługujących oraz o obowiązującym w zakładzie porządku wewnętrznym podczas rozmowy po przetransportowaniu, rozmowy wstępnej. Rozmowę taką przeprowadzają wychowawcy. Jak wynika z analizowanych akt osobowych części B, w każdym wypadku rozmowa miała miejsce tego samego lub najpóźniej w ciągu dwóch dni po przybyciu do jednostki.

Czas przeprowadzenia pierwszej rozmowy od czasu przybycia skazanego do zakładu karnego wg losowo wybranych akt obrazuje poniższa tabela:

Tabela nr 1.

L.p. Skazany Nr ewidencyjny Data przybycia Data rozmowy

1. J. P. 691/06 25.07.06 27.07.06

2. Z. L. 697/07 12.06.07 12.06.07

3. B. M. (...) 18.10.07 18.10.07

4. D. W. (...) 19.10.07 19.10.07

5. W. K. (...) 24.10.07 24.10.07

6. Ż. P. (...) 02.11.07 02.11.07

7. N. T. (...) 02.11.07 02.11.07

W każdej celi znajduje się nadto tekst zarządzenia Dyrektora Zakładu Karnego w C. (...). W celach przejściowych oddziału aresztu śledczego znajduje się regulamin wykonywania tymczasowego aresztowania oraz kodeks karny wykonawczy. Na wszystkich oddziałach mieszkalnych umieszczono tablice informacyjne zawierające wyciągi z regulaminu wykonywania kary pozbawienia wolności bądź regulaminu wykonywania tymczasowego aresztowania i kodeksu karnego wykonawczego. Pełne teksty kodeksu karnego wykonawczego, regulaminu organizacyjno - porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności, regulaminu organizacyjno- porządkowego wykonywania tymczasowego aresztowania i innych przepisów wykonawczych są do dyspozycji osadzonych w bibliotece oraz u wychowawców.

Intensywność oddziaływań resocjalizacyjnych zależy jest od systemu, w jakim wykonywana jest kara pozbawienia wolności. Kodeks karny wychowawczy przewiduje zaś możliwość odbywania jej w jednym z trzech systemów - zwykłym, programowego oddziaływania oraz terapeutycznym.

W Zakładzie Karnym w C. skazani odbywają karę tylko w dwóch systemach tj. programowego oddziaływania i zwykłym. Nie ma tu natomiast oddziału dla skazanych zakwalifikowanych do odbywania kary w systemie terapeutycznym. Skazani klasyfikowani są do systemu programowego oddziaływania po wyrażeniu przez nich zgody. Oddziaływania resocjalizacyjne mają być uprawnieniem osadzonego, bowiem o ile on sam ich nie zaakceptuje, nie przyniosą oczekiwanego efektu. Ponieważ jednak właśnie system programowego oddziaływania stwarza najlepsze warunki do osiągnięcia celów kary, funkcjonariusze działu penitencjarnego motywują - z dobrym rezultatem - takich skazanych do wyrażenia zgody na odbywanie kary w systemie programowego oddziaływania. Ponad 2/3 trafiających do jednostki skazanych w systemie zwykłym jest przez wychowawców skutecznie motywowania do opracowania i realizowania indywidualnych programów oddziaływań. Przestrzegany jest wymóg wynikający z art. 95 §1 kkw zgodnie, z którym wszyscy młodociani odbywają karę w systemie programowego oddziaływania. Natomiast inni osadzeni klasyfikowani są do tego systemu po wyrażeniu przez nich zgody. Dodatkowo należy tu wspomnieć o często zdarzających się przypadkach transportowania do jednostki skazanych zakwalifikowanych do odbywania kary w systemie programowego oddziaływania, którzy nie mieli opracowanego programu, a nawet nie zostali zapoznani z warunkami odbywania kary w tym systemie. W dniu 25 października 2007 r. na ogólną liczbę 734 osadzonych 474 odbywa karę w systemie programowego oddziaływania. Należy podkreślić nadto, iż skazani zakwalifikowani do P- 2/z (79 skazanych), to w większości osoby, wobec których wykonywane są krótkoterminowe kary pozbawienia wolności do 6 miesięcy lub kary zastępcze. Ponadto w systemie zwykłym są skazani podgrupy klasyfikacyjnej: P-1/z - 64 oraz R-1/z - 8 skazanych. Tymczasowo aresztowanych - 72. Pięciu skazanych zakwalifikowano do odbywania kary w systemie terapeutycznym, przebywali w jednostce oczekując na przetransportowanie do zakładu karnego z oddziałem terapeutycznym dla uzależnionych od alkoholu.

Przebadane akta pod względem czasu przeprowadzenia pierwszej rozmowy od czasu przybycia skazanego do zakładu karnego sprawdzono także pod względem prawidłowości i terminowości dokonywania okresowych ocen oraz opiniowania skazanych. Terminowość ocen przedstawia się następująco:

Tabela nr 2.

L.p. Skazany Nr ewidencyjny Data przybycia Data I oceny

1. J. P. 691/06 25.07.06 25.04.07

2. Z. L. 697/07 12.06.07 15.06.07

3. B. M. (...) 18.10.07 23.10.07

4. D. W. (...) 19.10.07 26.10.07

5. W. K. (...) 24.10.07 26.10.07

6. Ż. P. (...) 02.11.07 06.11.07

7. N. T. (...) 02.11.07 06.11.07

U losowo wybranych innych skazanych terminach: Tabela nr 3. ocen dokonano w następujących

L.p. Skazany Nr ewidencyjny Data przybycia Data oceny

1. (...) S. (...) 11.09.07 08.11.07

2. R. A. 774/07 03.07.07 27.08.07

3. S. A. 497/07 12.04.07 09.08.07

4. G. J. 982/07 29.08.07 18.10.07

5. S. P. - 21.05.07 06.06.07

6. B. S. 892/07 02.08.07 06.09.07

Powyższe wskazuje, że generalnie przestrzegany jest obowiązek dokonywania okresowych ocen w nieprzekraczalnym terminie 6 miesięcy od poprzedniej - stosownie do § 48 pkt.1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno - porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności i § 97 pkt 1 Zarządzenia nr 2/04 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 24 lutego 2004 r. w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia i organizacji pracy penitencjarnej oraz zakresów czynności funkcjonariuszy i pracowników działów penitencjarnych i terapeutycznych.

Nie budzi także zastrzeżeń prawidłowość ocen, które w pełni uwzględniają wskazania § 48 i 49 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno - porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności i § 97 Zarządzenia nr 2/04 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 24 lutego 2004 r. w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia i organizacji pracy penitencjarnej oraz zakresów czynności funkcjonariuszy i pracowników działów penitencjarnych i terapeutycznych.

Właściwe są też opinie o skazanych zawierające prognozę kryminologiczno - społeczną opartą o analizę czynników wymienionych w § 26 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 sierpnia 2003 r. w sprawie prowadzenia oddziaływań penitencjarnych w zakładach karnych i aresztach śledczych i § 37 Zarządzenia nr 2/04 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 24 lutego 2004 r. w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia i organizacji pracy penitencjarnej oraz zakresów czynności funkcjonariuszy i pracowników działów penitencjarnych i terapeutycznych sporządzone w związku z wnioskami o udzielenie warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbycia reszty kary lub przerw. Są obszerne, i dostarczają niezbędnych informacji o zachowaniu skazanych przed i po popełnieniu przestępstwa, postawie w trakcie odbywania kary, udzielonych mu nagrodach i wymierzonych karach regulaminowych, stopniu realizacji i.p.o. Wskazane jest jednakże opracowywanie prognozy społeczno - kryminalnej pogłębionej zwłaszcza w sytuacjach, w których Dyrektor jednostki wnioskuje o udzielenie warunkowego przedterminowego zwolnienia. Należy także dokładać starań, aby sporządzanie prognoz i opinii następowało w stosunkowo krótkim okresie czasu po zaistnieniu przyczyny ich sporządzenia. Dla przykładu należy wskazać sprawy Wz 910/07, Wz 923/07 i Wz 926/07, w których opinie o skazanych nie napłynęły po upływie 1 miesiąca od

daty zaistnienia potrzeby ich sporządzenia. W trakcie praktyki orzeczniczej stwierdzono także sporadyczne fakty niezawinionej opieszałości w zakresie obiegu korespondencji kierowanej do skazanych. Należy w związku z tym zadbać o to, aby korespondencja kierowana do skazanych była niezwłocznie im doręczana, i aby w takim samym trybie, zwrotne poświadczenia odbioru pism były odsyłane adresatom.

Swoistym kryterium trafności prognoz kryminologiczno - społecznych, o jakich mowa wyżej jest terminowość powrotów z udzielanych przepustek i zezwoleń na czasowe opuszczenie zakładu karnego. W 2007 r. na ogólną liczbę (...) (na dzień 01.10.2007 r.) udzielonych przepustek i zezwoleń na czasowe opuszczenie zakładu karnego odnotowano jeden przypadek niepowrotu oraz jedynie kilka spóźnień.

Osadzeni korzystają również z możliwości odbywania zajęć kulturalno- oświatowych, sportowych oraz nauczania poza terenem zakładu. Takie wyjścia osadzonych są bezkonwojowe i do pałdziernika odnotowano ich (...).

3. Działalność zakładu karnego w zakresie rozpoznania osobowości skazanych, zwłaszcza przeprowadzenie badań psychologicznych i psychiatrycznych oraz gromadzenie informacji dotyczących osoby skazanego.

Wstępne rozpoznanie osobowości skazanych odbywa się bezpośrednio po ich przyjęciu do zakładu karnego zgodnie z § 9 i 10 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno - porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności i § 23 i 24 Zarządzenia nr 2/04 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 24 lutego 2004 r. w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia i organizacji pracy penitencjarnej oraz zakresów czynności funkcjonariuszy i pracowników działów penitencjarnych i terapeutycznych przez wychowawców. Wobec powyższego wstępne rozpoznanie osobowości skazanego dokonywane jest przede wszystkim w aresztach śledczych. Czynności te więc w stosunku do wielu osadzonych przybyłych z transportu mają miejsce poza tutejszą jednostką. Natomiast właściwe badania osobopoznawcze, w tymże zakładzie karnym zapoczątkowuje rozmowa wstępna lub po przetransportowaniu. Badania osobopoznawcze - stosownie do § 9 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 sierpnia 2003 r. w sprawie prowadzenia oddziaływań penitencjarnych w zakładach karnych i aresztach śledczych - polegają na analizie danych osobowych skazanych, informacji dotyczących życia rodzinnego skazanego, jego kontaktów społecznych, przyczyn i okoliczności popełnienia przestępstwa, uprzedniej karalności, stopnia podatności na wpływ podkultury przestępczej, zachowań wskazujących na możliwość występowania zaburzeń psychicznych albo uzależnienia od alkoholu, środków oburzających lub substancji psychotropowych, umiejętności przystosowania się skazanego do warunków i wymagań zakładu i wyników badań psychologicznych. Dane te uzyskiwane są poprzez wywiad i rozmowy z osadzonym, obserwacje jego zachowań, wykorzystanie wyników badań psychologicznych, analizę dokumentów dotyczących skazanego tj. wywiadu środowiskowego oraz informacji przesłanych przez sąd, rozmowy i korespondencję z rodziną skazanego i innymi osobami mu bliskimi. W stosunku do niektórych skazanych § 11 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 sierpnia 2003 r. w sprawie prowadzenia oddziaływań penitencjarnych w zakładach karnych i aresztach śledczych przewiduje obowiązek sporządzenia orzeczenia psychologiczno - penitencjarnego. W tutejszej jednostce nie ma, co prawda ośrodka diagnostycznego, lecz jego brak nie jest odczuwalny. W razie konieczności sporządzenia takiego orzeczenia skazanego przebywającego w zakładzie, kieruje się go Ośrodka (...) przy Areszcie Śledczym w B..

4. Kwalifikowanie skazanych do właściwych systemów wykonywania kary, ustalanie indywidualnych programów oddziaływania oraz sposób ich realizacji. Kwalifikowanie skazanych jako niebezpiecznych. Prawdliwość zaliczania skazanych do odpowiednich grup i podgrup klasyfikacyjnych, kierowanie do właściwych zakładów karnych, rozmieszczanie wewnątrz tych zakładów, jak również dokonywanie zmian w tym zakresie.

W Zakładzie Karnym C. skazani odbywają kary w systemach programowanego oddziaływania i zwykłym, o czym była już mowa wcześniej. Nie ma natomiast oddziały dla skazanych zakwalifikowanych do odbywania kary w systemie terapeutycznym. Jeśli w trakcie odbywania kary okaże się, iż któryś z osadzonych wymaga jednak pomocy specjalistycznej z uwagi na uzależnienie od alkoholu, środków odurzających, jest niepełnosprawny fizycznie lub ma zaburzenia psychiczne czy upośledzenie umysłowe typowany jest przez psychologa bądź służbę zdrowia i kierowany decyzją komisji penitencjarnej do odbywania kary w oddziale terapeutycznym lub w systemie terapeutycznym

poza oddziałem terapeutycznym odpowiedniego zakładu. Dotychczas do systemu terapeutycznego w 2007 roku zakwalifikowano 45 skazanych.

Osadzeni przybyli z innych jednostek, gdzie zostali już przed przetransportowaniem zakwalifikowani do odbywania kary w określonym systemie. Zakwalifikowani do podgrupy "p" posiadali zwykle już opracowane indywidualnie programy oddziaływań. Zdarzało się jednak, iż trafiali tu skazani zakwalifikowani jako odbywający kary w tym systemie bez opracowanego programu. O osadzonych, których system wykonywania kary został zmieniony w trakcie pobytu w zakładzie ze zwykłego na programowego oddziaływania, była już mowa wcześniej. Nie miała miejsca natomiast sytuacja, aby zaszła konieczność zmiany systemu na zwykły. Skazani doprowadzeni przez organa wymiaru sprawiedliwości do odbycia kary, zgłaszający się do odbycia kary lub, wobec których zapadł wyrok sądu, a przebywali w tej jednostce jako tymczasowo aresztowani, byli klasyfikowani przez Komisję Penitencjarną do właściwego typu i rodzaju zakładu karnego

Skazani tylko wówczas odbywają karę w systemie programowanym, gdy po przedstawieniu im projektu programu oddziaływania, wyrażą zgodę na współudział w jego opracowaniu i wykonaniu.

Każdy program opracowany jest bardzo starannie po dokonaniu diagnozy, o jakiej mowa w § 14 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 sierpnia 2003 r. w sprawie prowadzenia oddziaływań penitencjarnych w zakładach karnych i aresztach śledczych. Realizacja zadań programu jest systematycznie oceniana i w zależności od potrzeby po dokonaniu tej oceny, jest on aktualizowany.

Nie trafili tu skazani zakwalifikowani do "niebezpiecznych". Natomiast komisja penitencjarna w dniu 26 września 2007 zakwalifikowała do osadzenia w oddziale dwóch osadzonych L. A. i P. W. (1), którzy czynnie uczestniczyli w zbiorowym wystąpieniu czynnym. Komisja penitencjarna zakwalifikowała sprawców do odbywania kary w wyznaczonym oddziale lub celi aresztu śledczego w warunkach zapewniających wzmoczoną ochronę społeczeństwa i bezpieczeństwo tego aresztu. Zostali wytransportowani do AŚ B.. Związane to było ze zdarzeniem nadzwyczajnym zaistniałym w dniu 26 września 2007 r. Było ono przedmiotem wizytacji przeprowadzonej w dniu 4 października 2007 r. przez Przewodniczącego Wydziału sędziego (...). Nieprawidłowości w zachowaniu administracji Zakładu nie stwierdzono.

Odnosząc się do kwestii zaliczania skazanych do właściwych grup i podgrup klasyfikacyjnych, podkreślić należy, iż dokonuje się go niezwłocznie po rozpoczęciu wykonywania prawomocnego orzeczenia. Nie zwalnia to jednak od obowiązku dokonania weryfikacji niezwłocznie po ujawnieniu się nowych okoliczności mających na klasyfikację wpływ. Prawidłowość uprzednio dokonanej klasyfikacji jest sprawdzana bezpośrednio po przyjęciu osadzonego w oparciu o dokumenty osobopoznawcze. Weryfikacja dokonywana jest przez funkcjonariuszy działu ewidencji oraz dane osobopoznawcze i rozmowę ze skazanym przez funkcjonariuszy oddziału penitencjarnego. W trakcie odbywania kary zmiana podgrupy kwalifikacyjnej półotwartej na zamkniętą może mieć miejsce w okolicznościach, o jakich mowa w art. 89 kkw. Dotychczas przeklasyfikowano do zakładu karnego typu zamkniętego 27 skazanych. Powodem tego typu decyzji komisji penitencjarnej było głównie rażące naruszenie zasad pobytu skazanego w zakładzie typu półotwartego. Dokonuje ich komisja penitencjarna, która w bieżącym roku odbyła już 81 posiedzeń (od dnia 03.01.2007 r.). Wykładnikiem prawidłowości jej decyzji w zakresie klasyfikacji jest fakt, że wszystkie dotychczasowe skargi skazanych na decyzje komisji penitencjarnej w Zakładzie Karnym w C. zostały uznane za niezasadne.

5. Różnicowanie sposobu i warunków wykonywania kary pozbawienia wolności, kary aresztu i aresztu wojskowego.

W tutejszym zakładzie karnym nie jest wykonywana kara aresztu wojskowego, natomiast trafiają tu ukarani karą aresztu. W chwili obecnej nie ma w Zakładzie żadnego ukaranego.

6. Ustalony w zakładzie karnym porządek i dyscyplina.

Porządek wewnętrzny w zakładzie regulowany jest zarządzeniem nr (...) Dyrektora Zakładu Karnego w C. z dnia 12.03.2007 r. Ustalił on obowiązujące tu zasady we wszystkich kwestiach szczegółowo wskazanych w §

14 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno - porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności i regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania tymczasowego aresztowania. Nie znalazły się w nim żadne uregulowania sprzeczne z przepisami kodeksu karnego wykonawczego i regulaminu organizacyjno - porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania. Zachowania osadzonych zgodnie z ustalonym porządkiem są nagradzane, zaś jego zawinione naruszenia stanowią przekroczenia skutkujące odpowiedzialnością dyscyplinarną. Konieczność podporządkowania się wynikającym z niego szczegółowym nakazom i zakazom skutkuje tworzeniem się podkultur przestępczych. Istnienie struktur nieformalnych nie stanowi tu poważnego problemu. Zwykle przynależność skazanych do grypujących ma charakter deklaracyjny i jest wynikiem zetknięcia się ich z podkulturą przestępczą w poprzednich jednostkach. W 2007 r. 34,5 % osadzonych deklarowało swoją przynależność do struktur nieformalnych. Na tym tle nie odnotowano jednak żadnych negatywnych zachowań wśród skazanych w zakładzie karnym typu półotwartego. Natomiast w oddziale z tymczasowo aresztowanymi oraz skazanymi odbywającymi karę pozbawienia wolności w zakładzie typu zamkniętego wpływ podkultury więziennej na zachowania osadzonych jest większy. Ścisłe przestrzeganie zasad podkulturowych przyczyniło się do zaistnienia kilku wypadków nadzwyczajnych (pobicie, czynne wystąpienie zbiorowe* bójka, samouszkodzenia,).

Opracowany został harmonogram przeciwdziałania podkulturze przestępczej i w ramach realizacji zadań w nim zawartych podejmowane są stałe, dotychczas działania zmierzające do ograniczenia negatywnych skutków istnienia podkultury.

Przed wszystkim wykorzystuje się pracę jako środek oddziaływania penitencjarnego, która wymusza przestrzeganie przepisów dotyczących czasu, bezpieczeństwa i higieny pracy. Są do niej kierowani, do odpłatnego zatrudnienia, w pierwszej kolejności, zobowiązani do świadczeń alimentacyjnych, a także skazani mający bardzo trudną sytuację materialną osobistą lub rodzinną.

7. Wykorzystywanie pracy jako środka oddziaływania penitencjarnego, przestrzeganie przepisów dotyczących czasu, bezpieczeństwa i higieny pracy, kierowania w pierwszej kolejności do odpłatnego zatrudnienia zobowiązanych do świadczeń alimentacyjnych, a także skazanych mających bardzo trudną sytuację materialną, osobistą lub rodzinną oraz prawidłowości ustalania niezależności ustalania należności za pracę.

Oczywiste jest, że praca jest najważniejszym sposobem aktywizacji skazanych i istotnym środkiem oddziaływania penitencjarnego. Mimo jednak, że większość skazanych jest zainteresowanych jej wykonywaniem, miejsc pracy jest niewiele.

Na dzień 25 października 2007 r. w Zakładzie Karnym w C. 197 skazanych zatrudnionych jest odpłatnie na podstawie skierowania do pracy, w tym 92 u kontrahentów pozawięziennych, 61 nieodpłatnie wykonuje prace. Na terenie Zakładu Karnego w C. prowadzone są prace inwestycyjne w tworzeniu nowych miejsc zakwaterowania osadzonych. Wykonawcą jest miejscowe Gospodarstwo (...), które wyłącznie korzysta z pracy osadzonych aktualnie zatrudnia 84. Skazani zatrudniani są przy utrzymywaniu czystości na terenie zakładu i poza nim, przy pracach w bloku żywieniowym, pracach kulturalno - oświatowych, przy pracach budowlanych, remontowych, adaptacyjnych, itp.

W pierwszej kolejności do pracy odpłatnej kierowani są skazani zobowiązani do świadczeń alimentacyjnych. Niemniej według stanu na koniec października 2007 r. na 46 zobowiązanych do alimentacji zatrudniono 17. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest brak kwalifikacji osadzonych, które z kolei ograniczają możliwości ich zatrudnienia.

W roku 2007 Zakład Karny w C. skoncentrował się przede wszystkim na działaniach zmierzających do zakończenia zwiększenia i pozyskania nowych miejsc pracy na rzecz kontrahentów pozawięziennych i samorządów terytorialnych.

Zatrudnienie skazanych na rzecz samorządów terytorialnych oraz innych instytucji pozawięziennych w roku 2007 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4. Informacja dotyczy okresu od 1 stycznia 2007 r. do 25 października 2007 r.

Lp. Nazwa kontrahenta Liczba S. Czas trwania umowy

1. Gospodarstwo (...) prac. ogólnobudowlany 01.01-

przy ZK C. (...).12.

40 pomocnik kucharza 2007

6 wózkowi

2 prac. porządkowy

14 stolarnia i kotłownia

2. Przedsiębiorstwo Handlowe (...) 4 pomocnik mechanika 01.01- 31.12.

2007

3. 4. Przedsiębiorstwo Usług (...) bis" s.c. 6 robotnik leśny 01.01- 31.12. 2007

Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Budowlane (...) Sp. z o.o 20 prac. ogólnobudowlany 01.01- 31.12. 2007

5. Sp. z o.o (...) 10 prac. fizyczni -prace porządkowe 01.01- 31.12. 2007

6. (...) sp. j. 15 prac. ogólnobudowlany 01.01- 31.12. 2007

7. Przedsiębiorstwo Handlowo- Usługowe (...) sp.j. 5 prac. ogólnobudowlany 01.01- 31.12. 2007

8. (...) Dom Pogrzebowy 8 prac. porządkowo- remontowy 01.01- 31.12. 2007

9. Parafia (...). B. w (...) prac. porządkowo- budowlany 01.01- 31.12. 2007

10 Stowarzyszenie (...) prace remontowe 01.01- 31.12. 2007

11 Ośrodek (...). M. B. 15 prace remontowo- budowlane 01.01- 31.12. 2007

12 Zakład (...) pomocnik mechanika 05.03- 31.12 2007

13 Zakład Produkcji (...) 4 elektromechanik prace porządkowe 19.03- 31.12 2007

14 Zakład Usług (...) s.c. 8 pracownik ogólnobudowlany 10.04- 31.12 2007

15 Urząd Miasta (...) prace porządkowe 23.04.- 31.12. 2007

16 Parafia (...).P. W. 10 prace porządkowe, remontowe 07.05.- 32.12. 2007

17 "Roboty ogólnobudowlane, konserwacja zabytków" w (...) pomocnik ogólnobudowlany 21.05.- 31.12. 2007

18 P.P.H.U. (...) w (...) pracownik fizyczny 11.06.- 31.12

2007

19

1 P.W. (...) w (...) pracownik fizyczny 11.06.- 31.12 2007

! 20 P.W. (...) w (...) pracownik fizyczny 13.08.- 31.12. 2007

i 21 (...) w (...) prac. ogólnobudowlany 01.10.- 31.12. 2007

22 Przedsiębiorstwo Produkcyjno Handlowo Usługowe (...) w (...)5 prac. fizyczny ogólnobudowlany 03.10.- 31.12. 2007

23

Z. P.U.H. Tartak (...) 10 pracownik fizyczny, pomocnik produkcji 03.10.- 31.12. 2007

Zatrudnienie na rzecz społeczności lokalnej dzięki dobrym stosunkom Zakładu Karnego z jednostkami samorządowymi z roku na rok systematycznie wzrasta. Zapotrzebowanie na ten rodzaj pracy Zakładu Karnego w C. pozwoliło na przełamanie pewnych barier i obaw powstających po stronie kontrahentów pozawięziennych. Samorządowcy oraz kontrahenci zauważyli, że z zatrudnienia skazanych wpływają konkretne korzyści. Popyt na pracę skazanych wzrasta do tego stopnia, że zakład karny ma pewne problemy sprostać wszystkim wymaganiom i potrzebom zainteresowanych. Podstawową przyczyną hamującą wzrost tego typu zatrudnienia są trudności związane z brakiem osadzonych kwalifikujących się do pracy w systemie bez konwojenta, brakiem kwalifikacji tych osadzonych, brakami środków finansowych na zakup odzieży roboczej, brakiem dostatecznej ilości środków transportu.

Podkreślić należy, iż wszyscy wykonujący pracę zostali zbadani przez lekarza oraz przeszkoleni z zakresu BHP i nie odnotowano żadnych skarg w związku z wynagrodzeniem.

Biorąc pod uwagę trudną sytuację na lokalnym rynku pracy, ograniczone środki finansowe oraz problemy natury technicznej należy uznać stopień zatrudnienia za bardzo wysoki. Dlatego też na uznanie zasługują dotychczasowe działania administracji zakładu karnego w tej dziedzinie oraz dalsze jej wysiłki zmierzające do podniesienia liczby skazanych zatrudnionych.

8. Kierowanie skazanych do nauczania ogólnego i zawodowego, jak również przestrzegania ustalonych zasad szkolenia i samokształcenia.

Przy tutejszym zakładzie karnym nie funkcjonuje żadna szkoła. Zwykle okoliczność ta jest uwzględniana przy podejmowaniu decyzji o przetransportowaniu skazanych do tej jednostki. Nie powinny więc tu trafić osoby objęte obowiązkowym nauczaniem, o jakich mowa w § 12 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 lutego 2004 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu prowadzenia nauczania w zakładach karnych. W trakcie oddziaływań penitencjarnych wychowawcy nakłaniają swoich podopiecznych do podjęcia nauczania. Jeśli udało im się skutecznie kogoś z nich zmotywować, to stosowanie art. 76 § 1 pkt 5 kkw komisja penitencjarna kwalifikuje go do nauczania w szkołach i na kursach. W pierwszym przypadku zgłoszenia do nauczania w formie imiennego wykazu kandydatów administracja przesyła do jednostki penitencjarnej, przy której funkcjonuje szkoła. W roku ubiegłym było 2 skazanych skierowanych do nauczania. W bieżącym odnotowano 3 takie przypadki.

Dzięki współpracy administracji zakładu karnego z Gospodarstwem (...) działającym przy ZK oraz Stowarzyszeniem (...) w Ł. i w ramach zawartego porozumienia z dnia 07 grudnia 2001r. stowarzyszenie zorganizowało i przeprowadziło w 2007 r. dla grupy 12 skazanych kurs robotnika wykończenia wnętrz. Natomiast działająca przy GP w C. instytucja szkoleniowa przeprowadziła kurs kierowców wózków spalinowych i akumulatorowych - 20 skazanych, kurs stolarza meblowego - 10 skazanych, kurs brukarza ukończyło 10 skazanych. Jednostka bierze udział w programie (...) finansowanym przez Unię Europejską. Zakres tematyczny projektu dotyczy readaptacji społecznej i zawodowej skazanych: zdobycie przez skazanych wykształcenia zawodowego, wyuczenia umiejętności poszukiwania pracy, znalezienia miejsca pracy po opuszczeniu zakładu karnego. Wspomaga ten projekt (...) z Ł.. Przeprowadzono w ramach tego projektu następujące kursy zawodowe: brukarza, stolarza, kierowcy wózka akumulatorowego z uprawnieniami gospodarki magazynowej. Objętych tym projektem jest 23 skazanych. Otrzymali oni również poradnictwo z zakresu poszukiwania pracy. W planach jest jeszcze kurs obsługi komputera z nauką języka obcego.

9. Organizowanie czasu wolnego skazanych, zwłaszcza organizowanie zajęć kulturalno-oświatowych, zajęć wychowania fizycznego i sportowych oraz pobudzania aktywności społecznej skazanych.

Zadania z zakresu działalności kulturalno - oświatowej realizuje mł. wychowawca mł. chor. D. Ś.. Zajęcia z zakresu wychowania fizycznego i sportu realizuje młodszy wychowawca mł. chor. P. Z., który ukończył (...) w B., posiada uprawnienia trenerskie z zakresu piłki siatkowej i koszykówki. W realizowaniu zajęć uczestniczy również wychowawca ppor. Z. J., który w 2003 r. ukończył kurs instruktora rekreacji ruchowej o specjalności rekreacja ruchowa. Nadto dwaj wychowawcy przeszli w 2004 r. szkolenie (...) trening zastępowania agresji i prowadzą zajęcia ze skazanymi. Wychowawca ppor. R. D. brał udział w kursie instruktorów rekreacji ruchowej o specjalności piłka nożna. Bazą do prowadzenia zajęć kulturalno-oświatowych i sportowych są: świetlice na każdym z 9 oddziałów (odbywają się tu pogadanki, turnieje w szachy i warcaby, (...), m. hokeja, tenis stołowy, spotkania itp.), 2 boiska do gry w piłkę siatkową i koszykówkę. Ponadto prowadzone są zajęcia na boisku do piłki nożnej znajdującym się obok zakładu karnego w C. oraz na hali sportowej w Szkole Podstawowej nr (...) w Z., Wydawana jest przez skazanych gazetka więzienna (...) C- (...) (kwartalnik). Odbyły się spotkania ze znanymi sportowcami: G. S. (2), J. N.. W ramach programów dla skazanych działa koło modelarskie, plastyczne, muzyczne. Realizowany jest program (...) - skazani robią wyroby z wikliny i papieru. ZK współpracuje z Miejską (...) w Ł., dzięki której wzbogaca księgozbiór biblioteki zakładowej oraz są organizowane spotkania z twórcami regionalnymi. Organizowanie zajęć kulturalno - oświatowych utrudnia brak funduszy i sali gimnastycznej, oraz położenie jednostki daleko od ośrodków miejskich. Niemniej w dziedzinie tej podjętych zostało i zrealizowanych wiele ciekawych przedsięwzięć. W jednostce funkcjonują grupa AA, grupa edukacyjno-informacyjna na temat choroby alkoholowej, klub pracy, a także prowadzony jest dla skazanych trening zastępowania agresji. Powstał również Klub (...), zadaniem, którego jest krzewienie idei olimpijskiej wśród osadzonych. W 2007 roku zorganizowano w ramach Dni (...) turniej koszykówki i siatkówki oraz zawody ogólnie - sportowej.

Skazani mają możliwość wspierania z zarobionych pieniędzy ubogich dzieci ze Szkoły Podstawowej w Z.. Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie z Ł. zorganizował w ZK cykl spotkań osadzonym, którzy popełnili przestępstwo z użyciem przemocy, mające na celu edukację zapobiegającą powrotowi do przestępstwa z użyciem przemocy. Innym programem jest program profilaktyczno-edukacyjny (...), w którym skazani w formie własnej twórczości przedstawiają konsekwencję złego zachowania. Jest to kontynuacja zeszłorocznego programu. Programem zrealizowanym jest program (...) w ramach tego programu skazani charytatywnie sprząтали miejsca kultu religijnego - cmentarze w parafii W., P. i w Ł. . Ponadto realizowane są następujące programy kulturalno-oświatowej (...), (...), Program readaptacyjny (...), Program (...), Program (...), Zespół (...), Rękodzieło, Program Edukacyjny (...) Języka Angielskiego, Program (...) Kulturalnej, Program Edukacyjny dla Skazanych z problemem uzależnienia od alkoholu lub narkotyków, Program dla osób, które prowadziły pojazdy w stanie nietrzeźwości, Program (...), Program (...)", Program "Mimo wszystko i (...) (...)

10. Prawidłowość przyznawania nagród, ulg i zezwoleń na czasowe opuszczenie zakładu karnego oraz wymierzania kar dyscyplinarnych i wykorzystywania ich jako środka oddziaływania penitencjarnego.

Tematyka dotycząca nagród i kar była już poruszana przy okazji analizowania ustalonego w zakładzie karnym porządku i dyscypliny. W tym miejscu dodać jeszcze należy, że w tutejszej jednostce stosowana jest polityka gradacji nagród i kar. Skazani nagradzani są początkowo przede wszystkim pochwałami, zezwoleniami na dodatkowe lub dłuższe widzenie itp., by później w miarę nienagannego zachowania otrzymać zezwolenie na widzenie bez dozoru z osobą najbliższą lub osobą godną zaufania na okres nie przekraczający 30 godzin i w konsekwencji zezwolenie na opuszczenie zakładu karnego bez dozoru na okres 14 dni.

Także zwykle nie wymierza się od razu najsurowszych kar sięgając najpierw po mniej dolegliwe, chyba, że uzasadnia to waga naruszonego przekroczenia. W tutejszym zakładzie karnym jest wykonywana kara umieszczenia w celi izolacyjnej (4 cele izolacyjne). Dotychczas karę taką zastosowano 63 razy. 21 razy wykonywano w stosunku do tymczasowo aresztowanych oraz 42 kar w stosunku do skazanych odbywających karę w zakładzie karnym. Wymiar

kary nie przekraczał 14 dni. Za zgodą Sędziego Penitencjarnego karę celi izolacyjnej w wymiarze 28 dni otrzymał osadzony K. D..

11. Współdziałanie ze społeczeństwem, zwłaszcza z zakładami pracy zatrudniającymi skazanych, placówkami oświatowo-wychowawczymi i rodzinami skazanych młodocianych, oraz pozyskiwania ich do udziału w procesie wychowawczym.

Podtrzymywanie kontaktów skazanych z rodzinami nie stwarza szczególnych problemów. Znaczny odsetek skazanych korzysta z przepustek i zezwoleń na czasowe opuszczenie zakładu karnego. Pozostali skazani mogą utrzymywać kontakt z rodzinami poprzez korespondencję i widzenia. Tradycją są wigilijne i wielkanocne spotkania skazanych z rodzinami. Osadzeni mogą utrzymywać kontakt z bliskimi poprzez korespondencje i widzenia.

Stały kontakt z rodzinami nawiązywany jest przy okazji widzeń ze skazanymi. Kwestia współdziałania administracji zakładu karnego ze społeczeństwem, zakładami pracy i placówkami oświatowo-wychowawczymi była już poruszana przy omawianiu zatrudnienia skazanych oraz organizacji ich czasu wolnego. Wypada dodać, iż praca skazanych na rzecz samorządów terytorialnych, miejscowej parafii lub tutejszych szkół, przedsiębiorców integruje skazanych z lokalną społecznością przełamując bariery niechęci i nieufności okolicznych mieszkańców do skazanych. W trakcie powoływania zakładu karnego okoliczni mieszkańcy żywili więcej obaw w związku z powołaniem nowej jednostki penitencjarnej, bardziej liczyli na ożywienie gospodarcze. Teraz w wyniku owej współpracy sytuacja uległa całkowitej zmianie. Okoliczni mieszkańcy nie tylko dostrzegają zyski ekonomiczne wynikłe z powstania zakładu karnego, ale również chętnie korzystają z pracy skazanych.

12. Przestrzeganie praw skazanych w zakresie korzystania z praktyki i usług religijnych, uczestniczenia w prowadzonym nauczaniu religii i udziału w działalności charytatywnej i społecznej K. lub innego związku wyznaniowego.

Spotkania religijne odbywają się w zakładowych kaplicach zlokalizowanych na pawilonach mieszkalnych B i D oraz w świetlicach oddziałów mieszkalnych. Kaplice mają charakter ekumeniczny. Niemniej wśród osadzonych wyznawcy innych wyznań niż rzymsko-katolickie stanowią margines. Pomimo tego działalność w tutejszym zakładzie karnym prowadzi przedstawiciel Kościoła (...) - (zatrudniony od 1.07.2007 r.) oraz przedstawiciel K. R. Katolickiego, który odprawia msze cztery razy w tygodniu w soboty, niedziele, poniedziałki i środy o godzinie 9.30. Ponadto przygotowuje skazanych do bierzmowania, organizuje nauki przedmażeńskie, prowadzi rozmowy indywidualne, itp. O ile, któryś z osadzonych innego wyznania zgłasza potrzebę kontaktu z swoim duchownym, administracja zakładu karnego umożliwia mu takie spotkania. W przeszłości opiekę duszpasterską sprawował nad skazanymi ksiądz prawosławny, jak też Świadkowie Jehowy. Aktualnie jednak żaden z osadzonych nie wyraził takiej woli.

Skazani pracują społecznie na rzecz dwóch parafii rzymskokatolickich jednej w Ł. p.w. św. A. B. oraz Parafii w W., gdzie budują ośrodek (...).

Osadzeni wzięli również udział w programie (...), porządkując stare, zaniedbane cmentarze katolickie. Porządkują groby żołnierzy września w ramach programu edukacyjnego (...).

13. Warunki bytowe skazanych, stan opieki medycznej i stan sanitarny.

Łączna powierzchnia cel mieszkalnych w Zakładzie Karnym w C. wynosi 2.391,10 m². Według normy wynikającej z art.HO§2 kkw liczba cel w zależności od pojemności przedstawia się następująco:

cele wg normy 3 m²: 39- trzyosobowych, 9- czteroosobowych, 75- pięcioosobowych, 4- sześcioosobowe, 6- siedmioosobowych,

4- dwunastoosobowych,

5- trzynastoosobowych, ponadto cele wg normy 4m²:

4- dwuosobowe: w tym 1 izba chorych,

wg normy 5m²: 1- dwuosobowa: w tym 1 izba chorych wg normy 7 m² 1 - dwuosobowa wg normy 12m²: 6- jednoosobowe: w tym 4 cele izolacyjne.

Ogółem stanowi to 154 cel mieszkalnych.

Istniejące w Zakładzie Karnym w C. warunki bytowe w zasadzie odpowiadają wymogom określonym przepisami kkw, przepisami rozdziału 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych. Jedynie przebudowanie jednostki, - o czym była mowa wcześniej - skutkuje tym, że według stanu na dzień 25 października 2007 r. przebywało tu 734 skazanych. Wyposażenie cel stanowią standardowo łóżka, stoły, taborety, szafki. Odpowiedni dopływ powietrza oraz światła dziennego zapewniają duże okna - pojedyncze w celach małych i podwójne w celach wieloosobowych. W każdej z nich jest oświetlenie elektryczne. Ciepła woda w Pawilonie A,B,D,E dostarczana jest codziennie w godzinach od 600 do 800, 1300 - 1400 oraz od 1600 do 1900. Łaźnie są na każdym oddziale. Kabiny z brodzikiem osłonięte są kotarami, a ich ściany wyłożone glazurą. Kąpiel odbywa się tu codziennie. W Pawilonie A natryski są w każdej celi, woda udostępniana jest codziennie (...), kąpiel raz w tygodniu w sobotę 1930 - 20⁰⁰.

W zakładzie typu półotwartego osadzeni korzystają przede wszystkim z własnej odzieży, bielizny i obuwia. W oddziale zamkniętym zakładu osadzeni korzystają z odzieży skarbowej. O czystość odzieży dbają we własnym zakresie. Bielizna osobista z zakładu karnego, ręczniki, ścierki wymieniane są w każdy poniedziałek, a w co drugi, bielizna pościelowa - tak, więc z częstotliwością odpowiadającą § 6 cytowanego wyżej rozporządzenia.

Posiłki dla osadzonych przygotowane są w kuchni właściwie wyposażonej i urządzanej prowadzonej przez Gospodarstwo (...). Ściany jej wyłożono płytkami z glazury, zaś podłogi terakotą. Dodatkowo na posadzce leżą maty antypoślizgowe. Przestrzegane są wymogi art. 109 kkw dotyczącej dziennej liczby posiłków i ich normy żywieniowej. Czas spożywania posiłków dla poszczególnych oddziałów określonym Zarządzeniem Dyrektora Zakładu Karnego w C. nr (...). Porządek wewnętrzny uwzględnia nakaz z § 2 ust. 2 zarządzenia nr 8/2003 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 9 października 2003 r. w sprawie realizacji osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych do wyżywienia, aby odstęp między posiłkami nie przekraczał 6 godzin. Jadłospis ustalony jest według normy podstawowej. Nadto w dniu 25 października 2007 r. 20 osadzonych otrzymało dietę lekkostrawną (...) i 5 dietę (...). W dniu 25 października 2007r. podczas przeprowadzonej kontroli jadłospis osadzonych przedstawiał się następująco: śniadanie - kielbasa czosnkowa, chleb, herbata; obiad - zupa szczawiowa, makaron z sosem mięsno-pomidorowym, ogórek kiszony ; kolacja - salceson czarny, ser topiony, chleb, herbata.

W zakładzie działa kantyna prowadzona przez GP, co umożliwia skazanym mającym środki finansowe na nabywanie dodatkowych artykułów żywnościowych, wyrobów tytoniowych, środków higieny itp. Zakupy dozwolone są w poniedziałki i soboty w godz. od 900 do czasu zakończenia zakupów, z przerwą na obiad. Ceny sprzedawanych tu produktów były okresowo kontrolowane przez administrację tutejszej jednostki penitencjarnej i nie stwierdzono, aby były one zawyżane. W dniach 26 października 2007 r. administracja Zakładu dokonała kontroli cen produktów znajdujących się w kantynie. Kontrolą objęto produkty najczęściej kupowane przez osadzonych i ich rodziny. Ceny w porównaniu z tymi z poza Zakładu Karnego obrazuje poniższa tabela. Tabela 5.

Produkty K. Sklep w C.

Mleko B. 3,2% 2,00 2,35

Herbata granulowana 0,80 1,20

Papierosy męskie 5,25 zł 5,22 zł

Karta telefoniczna 60mp 24,70 zł 24,00 zł

Kawa M. (...)g 5,00 zł 5,15 zł

Ketchup 500g 2,40 zł 2,90 zł

Jogurt C. 0,80 zł 0,60 zł

Herbata rozpuszczalna 2,50 zł 2,39 zł

Maszynka G. 2,40 zł 1,80 zł

Mydło L. 0.90 zł 1,15 zł

Płatki kukurydziane 5,10 zł 5,35 zł

51.85 zł 52.11 zł

Jak wynika z powyższego zestawienia w kantynie działającej na terenie Zakładu za te same produkty można było zapłacić o 0,26 zł taniej niż w sklepie w C.. Należy zauważyć, że w tym roku po raz pierwszy całkowity koszt dokonania powyżej wybranych towarów zakupów w kantynie są niższe od zakupów dokonanych w sklepie. Powyższe proporcje cenowe należy utrzymać i dbać także w przyszłości o to aby różnice cen w kantynie i w sklepie porównywalne i nie budzą zastrzeżeń.

Opiekę medyczną nad osadzonymi sprawuje ZOZ przy Zakładzie Karnym w C.. Ambulatorium składa się z 1 gabinetu lekarskiego i stomatologicznego, gabinetu zabiegowego oraz 2 izb chorych przeznaczonych dla 2 osób każda i która pełni jednocześnie funkcję celi mieszkalnej. Ambulatorium wyposażone jest tylko w podstawowy sprzęt medyczny niezbędny do jego prawidłowego funkcjonowania. Apteczki pierwszej pomocy znajdują się u każdego oddziałowego, w bloku żywnościowym, w warsztatach, w budynku administracyjnym oraz na punkcie dowodzenia. Obsadę ambulatorium stanowi - 2 lekarzy ogólnych - funkcjonariusze SW, lekarz stomatolog - funkcjonariuszka SW i 3 pielęgniarki (3 funkcjonariuszki SW) oraz 3 ratowników medycznych - funkcjonariuszy SW. Zatrudnionych też jest 6 lekarzy specjalistów na cząstki etatu. Są to specjaliści z dziedzin: okulista, który pracuje od 01.09.2006 r. oraz psychiatra i dermatolog zatrudnieni od 01.10.2006 r, neurolog zatrudniony od 13.04.2007 r., kardiolog zatrudniony od 01.06.2007 r., stomatolog zatrudniony od 01.05.2007 r. Ambulatorium jest czynne w dni powszednie od 730 do 18, a w dni ustawowo wolne od pracy, w godz. 730 - 1130. Od 1 stycznia 2007r. do 25 października 2007 r. lekarz ogólny udzielił 9150 porad, zaś stomatolog przyjął 1820 pacjentów. W razie potrzeby osadzeni konsultowani są przez lekarzy specjalistów w Z.K. C. B., w areszcie Śledczym w B. lub w poza więziennej służbie zdrowia. Od 01.01.2007 r. do 25.10.2007 r. wykonano 898 konsultacji specjalistycznych z czego: 170 konsultacje psychiatryczne, 128 okulistyczne, 80 neurologicznych, 363 dermatologicznych, 50 ortopedycznych, 26 laryngologicznych, 13 styżjatryczne, 35 kardiologiczne, 11 urologiczne, 16 chirurgiczne, 6 onkologicznych. Wśród w/w konsultacji ponad 53 wykonanych było w poza więziennej (...). W roku 2007 było 4 hospitalizacji, a karetkę pogotowia ratunkowego wzywano 26-krotnie. Odnotowano 2 zgony, było 1 samo uszkodzenie i 4 zachorowań na choroby zakaźne. Aktualnie wydanych jest 36 diet leczniczych w tym 14 stałych.

Do tutejszego zakładu karnego trafiają osadzeni z innych jednostek penitencjarnych, gdzie przechodzą podstawowe badania medyczne i badania rtg klatki piersiowej. Niemniej jednak przetransportowany zostaje zbadany przez lekarza w jak najszybszym terminie. Badania lekarskie przeprowadzone są także przed przetransportowaniem, zwolnieniem, zastosowaniem środka przymusu bezpośredniego po każdych 24 godzinach oraz po zakończeniu jego zastosowania.

Zaopatrzenie w leki dokonywane jest za pośrednictwem Apteki (...) Aresztu Śledczego w B. na podstawie receptariusza. Recepty wystawiane są przez lekarzy społecznej służby zdrowia albo są bezpośrednio realizowane w aptekach lub przepisane leki zamawiane są w Apteczce (...).

Realizując § 34 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno - porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności, lekarz lub wyznaczony przez niego

pracownik służby zdrowia dokonuje przeglądu sanitarnego budynku mieszkalnego jednostki. Na tej podstawie dokonywane są wpisy w tzw. Paszporcie sanitarnym. Z jego treścią zapoznaje się dyrektor zakładu karnego, co potwierdza własnoręcznym podpisem i wydaje ewentualnie zalecenia skierowane do odpowiedniego działu. Wykonanie zalecenia odnotowuje się w Paszporcie sanitarnym.

Zakład Karny w C. jest poddawany kontroli przez Sanepid 1-2 razy do roku. Nie wydano zaleceń dotyczących służby zdrowia. Kontrola nie wykazała uchybień w stanie sanitarnym jednostki.

W mojej ocenie warunki bytowe, opieka lekarska i stan sanitarny w zakładzie karnym jak wynika z powyższego są na właściwym poziomie. Zdeterminowane są one w oczywisty sposób ograniczonymi możliwościami finansowymi. Niemniej dostępność do lekarzy i możliwości leczenia dla wielu osadzonych jest więc większa niż, kiedy

pozostawali na wolności. Nierzadko wykorzystują to prezentując niezwykle roszczeniowe postawy i domagając się leczenia dawnych, zaniedbanych uprzednio schorzeń.

14. Prawidłowość i terminowość załatwiania próśb, skarg i wniosków skazanych.

Stosowanie do § 11 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 5 października 1999r. w sprawie załatwiania wniosków, skarg i próśb osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych w Zakładzie Karnym w C. prowadzony jest dziennik skarg oraz wniosków i próśb, a także dwa skorowidze alfabetyczne zawierające nazwiska osadzonych, których owe skargi oraz próśby i wnioski dotyczą.

Jak wynika z wpisu w dzienniku skarg w bieżącym roku tj. w 2007 wpłynęło łącznie 93 skargi, w których skarżący podnieśli ok. 117 zarzutów. Wszystkie one zostały rozpoznane. Dwie skargi uznano za zasadne. Dotyczyły one m.in. postępowania funkcjonariuszy, postępowania administracji, utrudnień w przetransportowaniu, osadzenia z osobami palącymi, sposobu dokonania kontroli celi, wyżywienia, pracy wychowawcy, opieki medycznej, zażalenia na Decyzję Dyrektora ZK, sposobu załatwienia próśby, bezpodstawnego wypisywania wniosków o wymierzenie kary dyscyplinarnej, utrudnień w wydawaniu paczki, nierzetelnego sporządzenia opinii, nieudzielenia przepustki, utrudnień w przetransportowaniu, sposobu dokonania kontroli celi, utrudnień w wydawaniu paczki, zaginięcia depozytu.

W roku 2007 do Dyrektora Zakładu Karnego w C. wpłynęło 45 skarg od skazanych, które dotyczyły zażalenia na decyzję Komisji Penitencjarnej, na opiekę medyczną traktowanie przez funkcjonariuszy. Inne sprawy na które skarżyły osoby wnoszące skargi dotyczyły między innymi: utrudnień w uzyskaniu przepustki, pracy wychowawcy, osadzenia w celi z osobami palącymi, nieprzestrzegania zasad higieny podczas wydawania posiłków, utrudnień w kontaktach telefonicznych z rodziną, zbyt długiego oczekiwania na transport.

Łącznie rozpatrzono 45 skarg, w których skarżący podnieśli około 56 zarzutów. Odnotowano 10 skarg zasadnych.

W porównaniu do lat ubiegłych ilość skarg wnoszonych do Dyrektora ulega zwiększeniu. Spowodowane jest to znacznym wzrostem zaludnienia (średni stan zaludnienia to ok. 790 osadzonych).

Nadmienić jednak należy, że większość skarg pochodzi z Pawilonu A, tj. pawilonu dla tymczasowo aresztowanych i skazanych odbywających karę w zakładzie typu zamkniętego. Otwarcie Pawilonu mieszkalnego dla w/w kategorii osadzonych spowodowało to, iż zmieniła się charakterystyka zakładu z półotwartego na zakład zamknięty.

Podczas zaludniania Pawilonu A do jednostki trafiła duża ilość osadzonych, którzy już w innych jednostkach prezentowali wyjątkowo roszczeniową postawę. W jednym przypadku osadzony napisał w okresie ostatnich 2 miesięcy 7 skarg co stanowi 33% ogółu wszystkich skarg w okresie sprawozdawczym.

Podejmowane działania w ZK w C. w celu likwidacji przyczyn i źródeł skarg koncentrowały się głównie na szkoleniu młodej kadry, jak też na bieżącym omawianiu i eliminowaniu przyczyn, które stanowiły przyczyny skarg. Kierownictwo

tutejszej jednostki podejmuje nadal szereg działań zwłaszcza o charakterze szkoleniowym i kontrolnym mającym za zadanie podnoszenie wiedzy i profesjonalizmu funkcjonariuszy m.in. poprzez:

- odprawy penitencjarno-ochronne poświęcone tej tematyce,
- regularne wizytowanie oddziałów mieszkalnych,

Kierownictwo jednostki ZK w C. zwraca szczególną uwagę na:

- o zatrudnianie w pierwszej kolejności osadzonych mających zobowiązania alimentacyjne,
- o organizowanie czasu wolnego osadzonym poprzez zajęcia kulturalno-oświatowe,
- o zapewnienie osadzonym podstawowych potrzeb w zakresie warunków bytowych,
- o oddzielne osadzanie w celach osób palących i niepalących,
- o zgłaszanie osadzonych do transportu do jednostek położonych najbliżej ich miejsca zamieszkania,

W warunkach Zakładu Karnego w C. istotne znaczenie ma utrzymanie na właściwym poziomie stanu ładu, dyscypliny panującej wśród osadzonych oraz szeroko rozumianego bezpieczeństwa jednostki. Stąd też trudno jest czasem uniknąć tego typu skarg.

Należy mieć na uwadze, że Dyrektor jednostki na bieżąco monitoruje ilość i zasadność wpływających do jednostki skarg i w bieżącej pracy kładzie nacisk na rozwiązywanie problemów skazanych zgodnie z przysługującymi im prawami, a w przypadku stwierdzenia skargi zasadnej (co miało miejsce w 2 przypadkach) kierownik komórki organizacyjnej, którego skarga dotyczyła przeprowadził rozmowę instruktazową celu zapobieżenie podobnym przypadkom w przyszłości.

Pozostałe skargi okazały się niezasadne. Nie stwierdzono też uchybień terminowi co do ich załatwienia.

Ponadto w Zakładzie został opracowany "Harmonogram przeciwdziałania wypadkom nadzwyczajnym godzącym w bezpieczeństwo i porządek w jednostce oraz informowania o zdarzeniach mogących je wywołać", który systematyzuje działania podejmowane wobec osadzonych należących do struktur nieformalnych oraz obieg informacji uzyskanych w toku realizacji harmonogramu. Atmosfera i nastroje panujące wśród osadzonych systematycznie są analizowane przez kierownika D. Ochrony i Penitencjarnego oraz wychowawców. Omawiane są one na codziennych odprawach w obecności Z-ców Dyrektora Nie stwierdzono, aby faworyzowano osadzonych związanych z podkultura więzienną. Wydano polecenie, aby zwrócić uwagę na aktywne uczestnictwo osadzonych "grypsujących" przy pracach porządkowych. Ponadto objęto zwiększonym nadzorem przez kierownika D. Ochrony pracę funkcjonariuszy na oddziałach mieszkalnych pod kątem równoprawnego, humanitarnego traktowania skazanych. Natomiast w przypadku przepustek z art. 141a§1 kkw, kryterium udzielania tego rodzaju zezwolenia na opuszczenie zakładu karnego jest spełnienie przesłanek formalnych, a nie przynależności podkulturowe. Dyrektor udzielając takiej przepustki ocenia rangę zdarzenia losowego oraz prognozę kryminologiczno-społeczną formułowaną przez wychowawcę. Tylko na tej podstawie podejmuje decyzje co do udzielenia zezwolenia na podstawie art. 141a§1 kkw. Z analizy akt wynika, że od dnia 01.01.2007 roku ten rodzaj zezwolenia otrzymało 65 skazanych z czego 19 osób "grypsowało". W takiej sytuacji trudno jest mówić o faworyzowaniu tych ostatnich.

W bieżącym roku w trakcie wizytacji odstąpiono od bezpośredniego wysłuchiwanie osadzonych, mając na uwadze to, że wszyscy, którzy wyrażają taką potrzebę, wysłuchiwanie są bezpośrednio w trakcie posiedzeń penitencjarnych, które odbywają się w Zakładzie.

Analizując odbyte rozmowy ze skazanymi należy stwierdzić, że generalnie nie wysuwali oni skarg pod adresem administracji i funkcjonariuszy Zakładu Karnego w C.. Niemniej jednak należy zaznaczyć, że kontrolujący nie dopatrzył się żadnych nieprawidłowości czy zaniedbań w zakresie sposobu załatwiania wniosków i próśb skazanych.

15. Kolejność wykonywania orzeczeń, jak również prawidłowość zawiadamiania o przystąpieniu do wykonywania orzeczeń lub o braku możliwości przystąpienia do jego wykonywania oraz przesyłania obliczenia kary. Prawidłowość i terminowość realizacji świadczeń alimentacyjnych oraz innych należności stwierdzonych tytułem wykonawczym.

Dokonując przeglądu aktach osobowych części A nie stwierdzono przypadku, aby kolejność wykonywania orzeczeń była nieprawidłowa. Mianowicie w sytuacji skazania tego samego osadzonego na kilka kar pozbawienia wolności, wykonywane są one w kolejności uprawomocnienia się orzeczeń zgodnie z art.80 § 1 kkw. Prawidłowa, jak wynika z badanych akt, jest również praktyka zawiadamiania właściwych sądów o przystąpieniu do wykonania orzeczenia oraz przesyłania im obliczenia kary.

16. Przestrzeganie przepisów o bezpieczeństwie w zakładzie karnym, w tym przepisów dotyczących użycia broni, siły fizycznej i środków przymusu bezpośredniego. Prawidłowość postępowania w razie ujawnienia popełnienia przestępstwa, a także w wypadkach buntów, samouszkodzeń i zgonów.

W jednostce obecnie występują trzy typy zakładu karnego tj. zamknięty z oddziałem aresztowym, półotwarty i otwarty. Zastosowany system ochrony determinuje stopień i rodzaj zabezpieczenia. Skutkiem tego przepisy o bezpieczeństwie muszą być realizowane przede wszystkim poprzez odpowiednie rozpoznanie, właściwe klasyfikowanie osadzonych i ich rozmieszczenie wewnątrz zakładu. W tutejszej jednostce penitencjarnej są osoby tymczasowo aresztowane, które osadza się w areszcie śledczym w warunkach zapewniających wzmożoną ochronę społeczeństwa i bezpieczeństwo aresztu.

Zapewnienie bezpieczeństwa nie jest bezproblemowe, a to z powodu utrzymującego się przełudnienia jednostki. Młoda kadra w dziale ochrony musi borykać się z różnorodnością populacji więziennej zakładu, która odbywa karę praktycznie we wszystkich podgrupach klasyfikacyjnych.

W roku bieżącym nastąpiło przejście w krótkim czasie z ograniczonego systemu ochrony na pełny system ochrony, a oczywiste jest, że praca w zakładzie półotwartym diametralnie różni się od pracy w zakładzie zamkniętym, czy areszcie śledczym. Ponadto duża ilość osadzonych pracujących, powoduje konieczność wykonywania dodatkowych czynności takich jak: kontrola miejsc pracy, kontrola przy wydawaniu i przyjmowaniu, sporządzanie dużej ilości dokumentacji w związku z zatrudnieniem.

W dalszym ciągu jest zbyt małe zatrudnienie kadrowe funkcjonariuszy bezpośrednio czuwających nad osadzonymi oraz niedoskonałości zabezpieczenia technicznego. Nie mniej w chwili obecnej zorganizowany został kurs wstępny dla nowych funkcjonariuszy, po którego zakończeniu dział ochrony zostanie zasilony przez nowych 18 etatów, co dodatkowo wpłynie na zwiększenie bezpieczeństwa w jednostce, a także rozładuje przeciążenie kadry. Aktualnie dział ochrony liczy 122 funkcjonariuszy. Pełnią oni służbę w systemie jednozmianowym, dwu i czterozmianowym (w dzień jest 30, a w nocy 15 funkcjonariuszy) pozostali jako zabezpieczenie urlopów, szkoleń, zwolnień lekarskich, a także 40 - to godzinnego tygodnia pracy. Po uzyskaniu etatów planowane jest utworzenie nowych posterunków i stanowisk takich jak: doprowadzający osadzonych na widzenia, rejestrujący widzenia, doprowadzający do służby zdrowia, jak również zwiększenie funkcjonariuszy na zabezpieczenie absencji z uwagi na dość duży przyrost liczby nadgodzin (4560 godzin). W codziennej służbie odczuwany jest brak nowoczesnych środków łączności w odpowiedniej ilości. Kolejnym utrudnieniem jest bardzo duży ruch pracowników oraz skazanych na terenie zakładu spowodowany ciągłą rozbudową zakładu.?

Z powodu zwiększenia zaludnienia zakładu oraz powstania oddziałów zamkniętych i aresztowych sukcesywnie wzrasta ilość realizowanych konwojów doraźnych w szczególności do miejskich placówek zdrowia (średnio około 20 konwoje miesięcznie)

Od początku roku 2007 w jednostce 16 razy dochodziło do zastosowania środków przymusu bezpośredniego wobec osadzonych. Rodzaj i ilość zastosowanych środków i ich przyczyny przedstawiają poniższe tabele:

Tabela nr 6. Rodzaj stosowanych środków przymusu bezpośredniego w 2007 r.

Użycie siły fizycznej Umieszczenie w celi zabezpieczającej Założenie kajdan lub prowadnic Założenie pasów obezwładniających jedno/trzyczęściowych Założenie pasów obezwładniających trzyczęściowych Użycie pałek służbowych Użycie chemicznych środków obezwładniających Założenie kaftana bezpieczeństwa Założenie kasku ochronnego Zastosowanie innych środków (podać jakich)

16 9 11 5 1 5

aj <U

Ii

?N EX N .2

Usiłowanie zamachu na życie lub zdrowie własne Usiłowanie zamachu na życie lub zdrowie innej osoby Nawoływanie do buntu Rażące

nieposłuszeństwo Groźne zakłócenie spokoju i porządku Niszczenie mienia Ucieczka osoby pozbawionej

wolności

2 1 7 13 2

Przed zastosowaniem środków przymusu bezpośredniego skazani zostali ostrzeżeni przez dowódcę zmiany. Z protokołów zastosowania tych środków sporządzonych stosownie do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 listopada 1996 r. w sprawie szczegółów warunków stosowania środków przymusu bezpośredniego oraz użycia broni palnej lub psa służbowego przez funkcjonariuszy Służby Więziennej oraz sposobu postępowania w tym zakresie wynika, iż wszystkie przypadki znajdowały umocnienie w art. 19 ust. 2 ustawy o Służbie Więziennej, a zastosowanie środków było zgodne z przepisami cytowanego rozporządzenia. W/w osadzonych ostrzeżono przed zastosowaniem środków przymusu bezpośredniego, poddano wymaganym badaniom lekarskim, oddziałowy dokonywał kontroli zachowania się osadzonego w odpowiednich?

odstępach czasu, a co 2 godziny dowódca zmiany oceniał konieczność dalszego stosowania środków przymusu bezpośredniego.

Najczęstszymi powodami zachowania osadzonych, które skutkują zastosowaniem środków przymusu bezpośredniego są załamania spowodowane różnymi przyczynami losowymi tj. kłopoty rodzinne, sprzeczne z ich oczekiwaniami rozstrzygnięcia sądów, chęć zaistnienia w grupie nieformalnej. Prowadzone są w oddziałach mieszkalnych Zeszyty spostrzeżeń oddziałowych, w których prowadzone są zapisy dotyczące zachowań skazanych mogących sprawiać problemy wychowawcze lub dyscyplinarne. Osadzonym tam wpisanym wychowawcy poświęcają więcej czasu i zainteresowania, zaś oddziałowy zwraca na nich baczniejszą uwagę.

W roku bieżącym odnotowano 25 wypadków nadzwyczajnych. Z czego 12 wypadków ujawnienia przedmiotów niedozwolonych i niebezpiecznych, 5 ucieczek, 2 samouszkodzenia, 1 znęcania, 3 pobicia , 1 zgon osadzonego, 1 bójka.

Dotychczas w jednostce odnotowano jedno zbiorowe wystąpienie osadzonych w dniu 26.09.2007 roku.

Nie było również wypadków śmiertelnych, ani też skutecznych zamachów samobójczych.

Generalnie zauważyć należy, że liczba wypadków nadzwyczajnych wzrosła, ale w porównaniu do obecnej kategorii osadzonych ta liczba nie jest duża. Praktycznie tylko jeden wypadek nadzwyczajny tj. napad na funkcjonariusza w związku z wykonywaniem czynności służbowych zaliczyć można do ważnego z punktu widzenia jego skutków. Na wspomniany wypadek napaści na f-sza oraz na wypadek pobicia skazanego K. prowadzone były postępowania wyjaśniające, na pozostałe cztery wypadki prowadzone były już tylko czynności wyjaśniające. Czynniki, które wpłynęły na wzrost liczby wypadków nadzwyczajnych w szczególności była zmiana kategorii zakładu karnego i przebywających skazanych i tymczasowo aresztowanych. Kadra zakładu na bieżąco podejmuje kroki, w celu przeciwdziałania powstawaniu wypadkom nadzwyczajnym poprzez wnikliwe realizowanie wniosków z postępowań i czynności wyjaśniających w sprawie wypadków nadzwyczajnych, wprowadzaniu tematyki w zakresie zapobiegania oraz likwidacji skutków wypadków nadzwyczajnych na szkoleniach ogólnych jednostki, a także na szkoleniach wewnątrzdziałowych, czy też na codziennych odprawach penitencjarno - ochronnych przedstawianie potencjalnych zagrożeń oraz charakteryzowanie osadzonych z trudnościami wychowawczymi.

17. Zakres, terminowość i trafność podejmowanych czynności mających na celu przygotowanie skazanego do życia po zwolnieniu z zakładu karnego. Udzielenie pomocy postpenitencjarnej, zwłaszcza w zakresie uzyskania przez skazanego dokumentów tożsamości, znalezienia pracy i zakwaterowania po zwolnieniu z zakładu karnego, a także pomocy w ustaleniu niezdolności do pracy i prawa do renty z tytułu tej niezdolności.

Jedynym z działań podejmowanych przez administrację zakładu karnego dla przygotowania skazanych do życia po zwolnieniu są szkolenia kursowe oraz kursy zawodowe, na które w szczególności kwalifikowani się osadzeni bez zawodu, wymagający przekwalifikowania lub doksztalcenia zawodowego. Do chwili obecnej w tutejszej jednostce zostały zorganizowane 6 kursy zawodowe - brukarz, murarz, kierowca wózka, gdzie łącznie zostało przeszkolonych 65 skazanych, a także dwa szkolenia kursowe obejmujące 18 skazanych w zakresie pierwszej pomocy przedmedycznej.

W celu podniesienia kompetencji zawodowych, a tym samym zwiększenia szans skazanych na znalezienie zatrudnienia po opuszczeniu Zakładu Karnego, mają oni możliwość uczestnictwa w zajęciach Klubu Pracy. Prowadzi je wychowawca ds. pomocy postpenitencjarnej, który został przeszkolony w tym zakresie i zdobył uprawnienia Lidera Klubu Pracy. Uczestnicy odkrywają tu swoje możliwości i umiejętności, uczą się twórczego myślenia, asertywności w poszukiwaniu pracy, komunikacji, prowadzenia rozmów z przyszłym pracodawcą pisania dokumentów aplikacyjnych, zdobywają także wiedzę o sposobach i możliwościach poszukiwania pracy, zapoznają się z aktualnymi ofertami pracy z Urzędu Pracy w Z., a także możliwościach kształcenia kursowego organizowanego przez ten urząd i dofinansowaniach przy zakładaniu własnej działalności gospodarczej.

W celu podniesienia kompetencji społecznych skazanych, zwiększenia ich szans powrotu do normalnego środowiska, a w szczególności w celu zmotywowania ich do przestrzegania porządku prawnego, kadra penitencjarna prowadzi szereg oddziaływań w ramach realizowanych programów:

- Program aktywizacji społecznej - gdzie skazani uczą się w szczególności: sposobów radzenia sobie ze stresem, komunikacji interpersonalnej, asertywności w życiu codziennym, a także zapoznają się z negatywnymi skutkami picia alkoholu oraz zażywania środków odurzających;
- Program Pierwszej Pomocy Przedmedycznej - gdzie skazani są uwalnianiani na sprawy bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, a także nabywają praktyczne umiejętności zachowań ratowniczych;
- Program edukacyjny dla sprawców przemocy w rodzinie "STOP !" - skazani zdobywają tu konkretne informacje dotyczące zjawiska przemocy oraz uczą się skutecznego radzenia sobie z tym problemem;
- Program ART - trening interpersonalny - skazani zdobywają tu konkretne umiejętności zapobiegania agresji w sytuacjach trudnych.
- Program Mimo Wszystko - kurs dziennikarstwa, rękodzieła, wikliniarstwa.

Wychowawca ds. pomocy postpenitencjarnej oraz wychowawcy oddziałów w celu weryfikacji potrzeb postpenitencjarnych skazanego zgodnie z § 33 pkt 1 Zarządzenia nr 2/04 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 24.02.2004 r. w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia i organizacji pracy penitencjarnej oraz zakresów czynności funkcjonariuszy i pracowników działów penitencjarnych i terapeutycznych nie później niż 6 miesięcy przed przewidzianym terminem warunkowego zwolnienia lub przed zakończeniem odbywania przez niego kary pozbawienia wolności przeprowadzają ze skazanymi rozmowy w celu uaktualnienia potrzeb w zakresie przygotowania ich do zwolnienia. W trakcie tych rozmów ustalają potrzeby w zakresie środków finansowych, posiadanej odzieży i obuwia stosownych do opuszczenia jednostki, posiadania mieszkania, kontaktów z osobami bliskimi mogącymi udzielić pomocy osadzonemu po opuszczeniu jednostki penitencjarnej, stanu zdrowia w celu ewentualnie uzyskania świadczeń rentownych, możliwości zatrudnienia itp.

W zależności od ustaleń wychowawcy do spraw postpenitencjarnych, jeżeli uzna to za konieczne występuje z wnioskiem do komisji penitencjarnej o ustalenie okresu, o którym mowa w art. 164 § 1 kkw. w celu realizacji programu wolnościowego. Wniosek taki zawiera wskazanie przedmiotu opracowywanego programu. W tutejszej jednostce do dnia obecnego w roku 2007 komisja penitencjarna przyznała 47 programów, z czego wychowawca do spraw pomocy postpenitencjarnej opracował 30 programów, a kurator zredagował program w 17 przypadkach. Programem wolnościowym obejmowani są najczęściej skazani zagrożeni marginalizacją, skonfliktowani z rodziną, mający do odbycia długoterminowe kary, bez zawodu, nieporadni życiowo z syndromem wyuczonej bezradności, uzależnieni, sprawy przestępstw szczególnie piętnowanych społecznie itp.

Bezpośrednio przed zwolnieniem potrzeby postpenitencjarne skazanego są weryfikowane. W przypadku braku środków pieniężnych na koncie skazanego, w dniu opuszczania zakładu karnego przyznawana jest zapomoga pieniężna, której celem jest pokrycie kosztów dojazdu do miejsca zamieszkania - w 2007 roku takich zapomóg było 254 na łączną kwotę 12.935,00 zł. Jeżeli sytuacja materialna skazanego oraz jego rodziny jest trudna, w dniu wyjścia skazanego na wolność przyznawane były pakiety żywnościowe, które realizuje on w sklepie (...) przy ZK w C. - pakietów takich w 2007 roku przyznanych zostało 7 na łączną kwotę 261,49 zł. Skazany zwalniany, nie mający własnej odzieży odpowiedniej do pory roku, otrzymuje niezbędne ubranie na wniosek wychowawcy, który w porozumieniu z magazynierem ustala zakres pomocy rzeczowej. Ponadto, jeżeli zachodzi taka potrzeba zakład karny za zgodą zwalnianego wystosowuje w jego imieniu do MOPS i (...) odpowiednie pismo z prośbą o pomoc rzeczową i finansową - roku 2007 zostało wysłanych 72 pism.

Jedną z najważniejszych dziedzin przygotowania się skazanego do życia po zwolnieniu jest posiadanie przez niego dokumentu tożsamości, niezbędnego we wszystkich niemalże dziedzinach życia na wolności. Skazany, który nie posiada dowodu osobistego, ma możliwość wyrobienia go w tutejszej jednostce. Zakład karny umożliwia osadzonemu wyrobienie zdjęć, wychowawca do spraw pomocy postpenitencjarnej dostarcza mu wniosek oraz pomaga przy jego wypełnianiu. Skazanemu nie dysponującemu własnymi środkami pieniężnymi, Zakład pokrywa koszty wyrobienia dokumentu tożsamości. W 2007 zostało wyrobionych 112 dowodów osobistych.

Zakład Karny w C. w ramach środków Funduszu Pomocy Postpenitencjarnej ma możliwość pokrywania kosztów przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych. W 2007 roku tutejsza jednostka dwukrotnie pokrywała koszty związane z zakupem 2 okularów, niezbędnych skazanemu do normalnego funkcjonowania.

W przypadku skazanego zgłaszającego brak miejsca zameldowania przeprowadzona zostaje rozmowa, w której przedstawia się mu możliwości wyjścia z danej sytuacji w zależności od powodów bezdomności. Skazany dostaje także informacje dotyczące bazy adresowej najbliższych noclegowni, schronisk i instytucji pomagających osobom opuszczającym zakłady karne. Wychowawca do spraw pomocy postpenitencjarnej, za zgodą skazanego, nawiązuje także kontakt z Patronatem w B. (instytucja wspomagająca skazanym wychodzącym na wolność) i telefonicznie ustala możliwość i zasady umieszczenia w w/w ośrodku.

Zakład karny w miarę potrzeby pomaga także w ustaleniu rent z tytułu niezdolności do pracy. Jeżeli istnieje taka potrzeba wychowawca do spraw pomocy postpenitencjarnej udziela w tej dziedzinie niezbędnych informacji,

dostarcza wnioski i pomaga przy w ich wypełnieniu. W przypadku komisji lekarskich, na prośbę skazanego tutejsza jednostka organizuje konwój celem dowiezienia skazanego do orzecznika ZUS.

W tutejszej jednostce powszechnie udostępniane są skazanym dwie przydatne im broszurki Stowarzyszenie (...)/J. - "Pomoc dla osób opuszczających zakłady karne - uprawnienia".

Zakład Karny w ramach przygotowania skazanych do życia po zwolnieniu podpisał także porozumienie z Biurem (...) w Ł. dotyczące poradnictwa prawnego dla skazanych przebywających w tutejszej jednostce. Celem Mobilnego Punktu Poradnictwa Obywatelskiego ZK C. jest zapewnienie osadzonemu wszelkiej pomocy sprzyjającej właściwemu przygotowaniu do zwolnienia i ułatwiającej readaptację społeczną poprzez prowadzenie doradztwa indywidualnego skazanym znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej i nie potrafiącym rozwiązać swoich problemów dotyczących spraw mieszkaniowych, rodzinnych, związanych z zatrudnieniem, zdrowiem itp.

Reasumując należy stwierdzić, iż te z pewnością środki, jakimi jednostka dysponowała w latach ubiegłych i w roku bieżącym rozdzielane były w sposób racjonalny.

IV. Zalecenia powizytacyjne.

Wyniki przeprowadzonej wizytacji obejmującej pełny zakres zagadnień określonych w § 2 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 sierpnia 2003 r. w sprawie szczególnego zakresu sprawowania nadzoru penitencjarnego i pozwalają bardzo pozytywnie ocenić działanie administracji Zakładu Karnego w C..

Nie stwierdzono żadnych istotnych uchybień w zakresie czynności administracyjnych wykonywanych przez funkcjonariuszy jednostki, ani w ich merytorycznej pracy penitencjarnej. Właściwa atmosfera panująca w jednostce, poprawne stosunki między administracją zakładu karnego a osadzonymi, odpowiednie warunki bytowe oraz rozwiązania organizacyjne sprawiają, iż faktycznie przestrzegane są tu prawa osadzonych, ale także należycie egzekwowane są ich obowiązki. Na uznanie zasługuje zwłaszcza ogromna inicjatywa Dyrektora tejże jednostki penitencjarnej w pozyskiwaniu do pomocy w readaptacji skazanych licznych instytucji, organizacji i stowarzyszeń. Realizacja zawartych z nimi porozumień pozwala znacznie wzbogacać ograniczone środkami finansowymi działania w zakresie organizacji czasu wolnego skazanych, ich kształcenia, zatrudnienia oraz przygotowania do życia na wolności.

Natomiast w celu jeszcze lepszego funkcjonowania zakładu zaleca się:

- 1 - dalsze prowadzenie dokładnych badań osobopoznawczych skazanych odbywających karę pozbawienia wolności, a w szczególności dążenie do dokładnego rozpoznania środowiska osadzonych w celu wyeliminowania zdarzeń i zintensyfikowanie działań w zakresie przekwalifikowania do odpowiednich grup klasyfikacyjnych tych skazanych, którzy swoim zachowaniem i postawą dawać będą do tego podstawy,
- 2 - dbanie w dalszym ciągu o systematyczny spadek liczby osadzonych związanych z podkulturą więzienną;
- 3 - dążenie do zwiększenia - w miarę możliwości - obsady funkcjonariuszy działu ochrony i zmniejszenia obciążenia funkcjonariuszy, ze zmniejszeniem godzin nadliczbowych;
- 4 - dążenie do zmniejszenia w miarę możliwości liczby podopiecznych przypadających na jednego wychowawcę;
- 5 - dalsze szkolenie funkcjonariuszy, w szczególności młodej kadry;
- 6 - dalsze dążenie do pozyskiwania nowych miejsc pracy, pomimo bardzo dobrych wyników już dotychczas osiągniętych na tym polu
- 7- dołożenia starań w kierunku zwiększenia ilości zatrudniania skazanych zobowiązanych do łożenia rat alimentacyjnych.

8- dokładać starań, aby sporządzanie prognoz i opinii następowało w stosunkowo krótkim okresie czasu po zaistnieniu przyczyny ich sporządzenia.?

9 - należy także zadbać o to, aby korespondencja kierowana do skazanych była niezwłocznie im doręczana, i aby w takim samym trybie, zwrotne poświadczenia odbioru pism były odsyłane adresatom.

Wyniki wizytacji stosownie do § 6 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 sierpnia 2003 r. w sprawie szczegółowego zakresu i trybu sprawowania nadzoru penitencjarnego w dniu 09 listopada 2007 r. zostały omówione z Z - cą Dyrektora Zakładu Karnego w C. mjr mgr P. W. (3).

Stosownie do § 7 pkt 1 wyżej wymienionego rozporządzenia wyznaczam termin do dnia 15 lutego 2008 r. do poinformowania mnie o zakresie i sposobie wykonania zaleceń powizytacyjnych.

15 listopada 2007 r. Sporządził:

(...)

Kierownik Sekcji Penitencjarnej

Sądu Okręgowego w Łomży